

STADSVKERKENNINGEN TILBURG.

Verslag ronde 24, gelopen 16 november 2023.

Het gebied ten westen van de Roggestraat, ten noorden van de Capucijnenstraat, ten westen van de Paterstraat, ten noorden van de Korvelseweg, ten oosten van de Diepenstraat, ten zuiden van de Bredaseweg.

Voordat we het verhaal van deze stadsverkenning beginnen een korte algemene inleidende uitleg. De wandelingen worden steeds gelopen door Ton Goossens, Ad van Eijck en George Bedaux. Ad maakt foto's van de panden, George beschrijft de wandelingen en Ton schuift de foto's in de tekst van George. We hebben het over **HIP**panden; HIP staat voor Heemkunde Inventarisatie Project. Wij geven een pand een HIPstatus als het geen gemeentelijk- of rijksmonument is maar wij (Ton, Ad en George) het wel monumentwaardig vinden.

We hebben het regelmatig over het Bouwarchief. Vanaf 1906 is de gemeente Tilburg begonnen met het registreren van alle te bouwen en te verbouwen werken. In het bouwarchief zijn alle bouwvergunningen met bijbehorende tekeningen van nieuwbouw en verbouwingen bewaard. Vanaf rond 2000 is dit papieren archief ook digitaal in te zien. Van panden die voor 1906 gebouwd zijn staat in het bouwarchief dus geen informatie over de bouw zelf ter beschikking, wel informatie over verbouwingen van die panden die na 1906 hebben plaatsgevonden.

Wij hebben het over **verbeterpunten**: dat zijn plekken die wij van een niet aanvaardbare kwaliteit vinden.

We citeren met regelmaat uit:

'Het Tilburg e.o. van Architect Jos. Donders geschreven door Donders' kleinzoon Wout van Bommel.

De BONAS publicatie 'Jos. Bedaux architect (1910- 1989)', geschreven door Christel Leenen.

De serie 'moNumenten'in Tilburg, deel 1, (nr. 1 tm 100), 2 (101 tm 200), 3 (201 tm 300), 4 (301 tm 400) en 5 (401 tm 500) van de Heemkundekring Tilborch.

'Tilburg in 94 stadsverkenningen' behandelt alle huizen en gebouwen van Tilburg. De nieuwe wijken De Blaak, Tilburg Noord en de Reeshof zijn in deze publicatie niet meegenomen evenals de voormalige gemeentes Berkel Enschoot, Udenhout en Biezen Mortel.

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze stadsverkenning mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, scans, opnamen of enige andere wijze zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van het redactieteam van het redactieteam dat bestaat uit George Bedaux, Ad van Eijck en Ton Goossens.

Bredaseweg 170

We beginnen vandaag op de Bredaseweg op nr. 170, vlakbij de woning van Ad. De meeste huizen die we in dit stuk Bredaseweg aantreffen zijn van voor de vorige eeuwwisseling, zo ook dit hoekpand. Het heeft in 1923 een winkelbestemming gekregen in opdracht van koopman P. Simons die voor de verbouwing Jos. Donders inschakelde.

In 1978 is het pand weer woning gemaakt en heeft toen van Architectenburo van der Wegen en van der Bolt deze gevel gekregen. In de etalage met winkel deur zijn twee kolommen met drie ramen geplaatst. Links, waar nu de voordeur zit, zat voorheen een raam.

Bredaseweg 166-168

Nr. 168 zal even oud zijn als nr. 170. Het heeft in 1931 zijn erker aan de voorgevel gekregen. De derde bouwlaag dateert van 2021. De gevel van nr. 166 is in 1953 verhoogd. Van Gool uit Goirle heeft ze ontworpen. Helaas zijn de raamverdelingen eruit gehaald (boven vierruits, beneden zesruits). In 1931 kom ik hier de naam van grossier H. van Loon in het archief tegen.

Bredaseweg 162-164

Nr. 164 zag er oorspronkelijk net zo uit als 162 maar kreeg in 1935 zijn verhoogde gevel in opdracht van koopman J.A. Brocken. Architect Arn. van Poppel heeft er met de uitgebouwde erker een kunststukje van gemaakt.

Nr. 162 heeft in 1935 zijn ruimtenood met een mooie misschien iets te grote dakkapel opgelost. De opdrachtgever was toen J. Jozen, zonder beroep. We zien nog mooie bovenlichten boven raam en voordeur.

Bredaseweg 158-162

Nr. 160 en 158 zijn oorspronkelijk dezelfde huizen geweest, eenlaags, met segmentvormige rollagen met terugliggende boogvelden daaronder. Nr. 160 heeft in 1925 een tweede bouwlaag gekregen in opdracht van de fabrieksarbeider H.J. van Corler. De bouwkundige Van Rooij zorgde voor de tekening, waarbij de ramen boven iets te veel naar links opgeschoven lijken. Nr. 158 verhoogde in de persoon van bankwerker A. C. Wayers in 1926 ook zijn gevel, maar hij liet er een erker bij maken, toen nog mehandhaving van het smalle raam beneden. In 1962 is dat raam verbreed en is bijgevolg het terugliggende boogveld daar dicht gemetseld.

Bredaseweg 156

Nr. 156 heeft in 1920 zijn woonhuis veranderd in een winkelhuis in opdracht van slager W.J. Verbunt. Waarschijnlijk is toen ook de gevel met één laag verhoogd. De tekening van 1926 laat helaas geen bestaande toestand zien. In 1987 is het winkelhuis weer woning geworden en is de etalage met veel metselwerk en weinig raam dichtgezet. In 2012 is dat met het raam wat we nu zien gecorrigeerd. De gevel is geschilderd.

Bredaseweg 148-154

Nr. 154 was aanvankelijk ook eenlaags met mansardekap. In 1920 verricht J.W. Puijenbroek, wagenmaker, rioleringswerk aan het pand. In 1960 heeft de woning deze gevel gekregen waar bij de voordeur van links naar rechts werd verplaatst.

Nr. 152 heeft in 1930 deze verhoogde gevel gekregen. Ook hier wisselden voordeur en raam van plaats.

Nr. 150 bestaat niet meer. Het pand is in 1983 samengevoegd met 148 waarbij ook de gevel van nr. 148 verhoogd werd. Bij 148 tref ik in 1922 de naam aan van de Firma G. Venmans (grossiers) die hier zijn woning laat verbouwen tot winkelhuis. In 1926 wordt de gevel verhoogd en krijgt de gevelbekroning die we nu zien. In 2007 is er op nr.148 een doosvormige dakopbouw gezet.

Bredaseweg 146

Nr. 146 is het moderne pand op de hoek met de Roggestraat, in 1969 gebouwd als kantoor van de Boerenleenbank met twee bovenwoningen. Ziet er nog steeds goed uit. Het ontwerp is van C.M.B van den Beld. In 1995 is boven de garage aan de Roggestraat in opdracht van Tida Parketvloerenbedrijf, blijkbaar de nieuwe gebruiker, een erker gebouwd, getekend door Architecten en Adviesburo L.F. Arends uit Riel. Tida is ondertussen vertrokken.

Roggestr 1a

De nieuwe vijfhoekige erker is hier een vreemde eend in deze moderne bijt. We zijn bijna ongemerkt in de Roggestraat beland. De vorige verkenning hebben we hier de linkerzijde belicht, nu is rechts aan de beurt, de oneven kant.

Nr. 1 tm 19 zijn alle voor 1900 gebouwd als eenlaagse woningen met zadeldak, een voordeur en een smal zesruits raam. Nr. 1 tm 5 is een serie geweest, lijkt het, en nr. 7 tm 19, de andere.

Roggestr 1-5

Op nr. 1, 3, en 5 kom ik in 1922 de naam tegen van J.M. Heerkens die dan de afvoer van het huishoud- en hemelwater regelt. Nr. 1 krijgt in 1972 een dakkapel en verbreedt dan ook zijn raam. Bij nr. 3 is het raam ook verbreed net als bij nr. 5. Hier kreeg de woning in 1974 de woningbrede dakkapel.

Roggestr 7

Van 7 en 9 wordt door het bouwarchief geen informatie verstrekt. Blijkbaar zijn hier twee woningen samengevoegd, er is nog maar één entree. Ook hier zien we woningbrede dakkapellen. De gevel is gestuukt en donkergrijs geschilderd.

Roggestr 11-17

13-11 D

De woningen nr. 11 en 13 worden in 1918 door koopman M. Raaijmakers tot één woning samengevoegd, nr. 11 wordt bergplaats. In 1927 worden beide woningen weer gescheiden. Tegelijk worden de gevels met één laag verhoogd en krijgen ze de getrapte bekroning die we nu nog zien.

Van nr. 15 lezen we in het bouwarchief niet meer dan dat er in 1975 aan de riolering is gewerkt, terwijl er toch meer gebeurd is: een dakkapel en een verbreed woonkamerraam.

Nr. 17 heeft in 1921 van timmerman F. van Herpt een dakkapel gekregen. Verder oogt de gevel nog helemaal origineel.

Roggestr 19

Nr. 19 wordt door postbeambte H.A. Reijnders in 1923 intern verbouwd. Het huis is dan nog eenlaags. In 1994 krijgt het zijn tweelaagse gevel.

We gaan even rechtsaf de Akkerstraat in om dan weer meteen linksaf de Roggestraat te vervolgen.

Nr. 21 tm 35 zijn waarschijnlijk alle tegelijk gebouwd zo'n 130 jaar geleden. Eenlaags, met een voordeur en een smal raam in de gevel. Nog geen dakkapellen, hooguit een tweepans dakvenster. We behandelen ze in het kort, door eerst het huisnummer te noemen en dan het jaar en opdrachtgever (met beroep) van de eerste bouwactiviteit, en dan bijzonderheden.

Roggestr 21-29

Nr. 21, 1943 C.B. van de Blerk, grondwerker, rioleringswerk, dakkapel aangebracht en raam verbreed, onbekend wanneer.

Nr. 23, 1937 J.J. Bruers, arbeider S.S., slaapkamer op verdieping, 1966 raam verbreed en huidige dakkapel.

Nr. 25, 1933, N. van Helvert, stoker, interne verbouwing, dakkapel aangebracht en raam verbreed, onbekend wanneer.

Nr. 27, 1924, A. van Gils, beroep onbekend, interne verbouwing, 1985 dakkapel, raam vergroot, onbekend wanneer.

Nr. 29, 1977 nieuwe gevel en nieuwe dakkapel.

Roggestr 31-35

Nr. 31, 33 en 35 zijn alle drie in 1985 in opdracht van de Gemeentelijke Woningdienst gerenoveerd. De dakkapellen waren toen al aangebracht. Bij nr. 35 komen we in 1930 bij een interne verbouwing de naam tegen van fabrieksarbeider P.J. van Opstal.

Roggestr 37

Nr. 37 is in 1992 nieuw gebouwd in plaats van twee onbewoonbaar verklaarde woningen die in 1973 gesloopt zijn. Bart Kerkhofs heeft het relatief grote pand ontworpen.

Roggestr 41-47

Nr. 41 tm 55 lijken ongeveer in dezelfde tijd gebouwd te zijn. Ook eenlaags maar hier met een mansardekap.

Bij nr. 41 is rond 2010 de dakkapel die was aangebracht van het dak verwijderd en vervangen door twee liggende dakvensters.

Nr. 43 heeft in 1923 een dakkapel aangebracht, in opdracht van bankwerker A.J. Aarts. Op 45 verbouwt smid P.J. Nouwens in 1923 zijn woning intern.

De dakkapel van 47 dateert van 1946 en is in opdracht van bankwerker P. van Oosterhout aangebracht. De voordeur zat toen nog rechts in de gevel, direct naast de deur van de achterom.

Nr. 49 heeft zijn gevel al in 1928 verhoogd. Beneden zat er toen nog een smal raam in. In 1970 is dat raam verbreed. Ook hier komen we de naam tegen van bankwerker P. van Oosterhout.

Roggestr 51-55

51 D

Nr. 51, 53 en 55 zijn toch wat later dan gedacht gebouwd: 1910, in opdracht van B. van Heeswijk. Nr. 53 en 55 hebben hun raam verbreed, bij nr. 55 is dat in 1976 gebeurd.

Capucijenstr 99-105

We gaan rechtsaf de Capucijenstraat in en kijken dan naar de rechterkant, te beginnen naar nr. 99. Een huis dat nog dateert van vóór 1900. In 1923 is het intern verbouwd door A.J. Janssens, fabrieksarbeider van beroep. Het raam is een keer verbreed en er is een royale dakkapel in het zadeldakvlak verschenen. In 1987 heeft het pand in opdracht van Publieke Werken een nieuwe voorgevel en eindgevel gekregen. De eindgevel is artistiek bewerkt maar de boodschap komt nauwelijks over. Hier is blijkbaar de straat verbreed, maar dat is wel op een weinig elegante manier gebeurd. Dat moet toch fraaier kunnen. We maken er een **verbeterpunt** van.

Ook nr. 101 en 103 kennen een lange geschiedenis. Beide zijn eenlaags begonnen en hebben in 1927 een gevelverhoging gekregen, met geblokt stuukwerk. Op nr. 101 kom ik

de naam tegen van winkelierster Anna Smulders die in 1923 haar woning verandert in een winkelhuis, op 103 de naam van meubelmaker R. Nooi. Nog steeds mooie huizen. Nr. 105 kreeg in 1921 een andere gevel. Het zadeldak veranderde in een mansardekap. Muziekinstrumentenmaker M. Swinkels was opdrachtgever. In 1954 kreeg het pand van architectenbureau Jos. Donders een verhoogde gevel. De woning veranderde toen ook in een winkelhuis.

Capucijnenstr 107-113

De gevel van nr. 107 werd opgetrokken met een tweede bouwlaag in 1923 in opdracht van de wisselloper J. Spijkers. We zien nog steeds de karakteristieke horizontale ruitjes in de bovenlichten van de bovenramen.

Op nr. 109a en 111a zien we twee woningen die in 1980 gebouwd zijn door Publieke Werken. 'Invulwoningen' werden ze genoemd. Het ontwerp is van Bart Kerkhofs. Vriendelijke woningen.

Capucijnenstr 113

Dan volgt nr. 113. Hier heeft heel lang een bakkerij gezeten. In 1916 vraagt bakker Jos van Ostaden- Wouters vergunning aan om langs de Klaverstraat een afscheiding van palen met puntdraad te maken. De gevel is altijd eenlaags geweest, eerst met een deur in het midden met links een vierruits en rechts een zesruits raam. In 1950 kreeg het pand ongeveer het huidige aanzicht, een ontwerp van Jan Robben. We gaan rechtsaf de **Klaverstraat** in, eerst de rechterzijde.

Klaverstr 74-64

Nr. 74 en 72, zijn woonhuizen van 1933, de bouwkundige was H. Wentink, gebouwd in opdracht van P. van Dooren, rustige huizen en dan vallen de vernieuwde witte kunststof kozijnen extra op.

Klaverstr 70-66

68-70 D

Nr. 70 en 68 zijn oude huizen waar in 1933 een verdieping op gezet werd. Jammer dat in 1974 en in 1983 de ramen beneden verbreed werden.

Klaverstr 56-64

De nrs. 66, 64, 62 en 60 zijn tegelijk gebouwd, waarschijnlijk vóór 1900. De gele sierlijst boven de begane grond gevel laat nog hun gemeenschappelijke achtergrond zien. Nr. 66 heeft een tweede bouwlaag in 1973 gekregen. Bij nr. 64 gebeurde dat in 1972 en bij 62 in 1966. Nr. 60 is eenlaags gebleven maar heeft wel in 1969 zijn woonkamerraam

vergroot en deze dakkapel gekregen. De oudste informatie die ik over deze huizen in het archief aantref dateert van 1921 toen timmerman F.J. Bertens voor nr. 62 vergunning voor het aanbrengen van een dakvenster verleend werd.

Nr. 58 en 56 zullen waarschijnlijk ook tegelijk gebouwd zijn, eenlaags en met mansardekap. De gevel van 58 is in 1979 verhoogd. Over nr. 56 verstrekt het bouwarchief geen informatie. Wat we zien is dat de mansardekap gehandhaafd is weliswaar met een royale dakkapel en dat het woonkamerraam verlaagd en verbreed is. Een mooie sierlijst onder de goot, met een steeds terugkerend blauw tegeltje.

Nr. 54, 52 en 50 zullen als trio gebouwd zijn. In 1918 heeft arbeider H. van Huijgevoort voor de drie woningen een rioleringsvergunning aangevraagd. Nr. 54 heeft zijn gevel in 1965 verhoogd. De dakkapel van nr. 50 dateert van 1939.

Klaverstr 87-85

85 D

We gaan terug voor de overkant en beginnen daar op nr. 87, een woning die nog niet zo lang geleden gebouwd is: 1992. Er staat geen naam van een architect op de tekening. Bij nr. 85 is dat anders: J. Smolders is de naam. Koopman J. Stokkermans liet het huis in 1935 bouwen. De gevel is niet meer veranderd. De tuin ligt rechts van de woning lijkt het.

Klaverstr 81

Klaverstr 77-81

Nr. 81, 79 en 77 zijn in 1907 gebouwd in opdracht van landbouwer J. C. Stokkermans. Deze verhoogt de gevel van nr. 81 in 1927. De dakkapel van nr. 79 is door de goot gezakt. Op een tekening van 1996 is dat nog niet gebeurd. De dakkapel van 77 dateert van 1936.

Klaverstr 73-63

Nr. 75, 73, 71 en 69 zijn vier identieke huizen geweest. Nr. 69 laat nog zien hoe er dat rond 1900 uit gezien moet hebben. Nr. 75 en 73 hebben in 1972 hun gevels laten optrekken naar een ontwerp van architect P. Tempelaars. De gevel van 71 heeft ook een tweede bouwlaag gekregen maar onduidelijk is wanneer dat gebeurd is. Het woonkamerraam van 69 is in 1975 verlaagd en verbreed. De dakkapel dateert van 1936. Nr. 67, 65 en 63 zullen ook eenlaagse huizen geweest zijn van vóór 1900. Ik kom de naam van wever P. vd. Zande tegen op nr. 67 die daar in 1923 wat aan de riolering doet en op nr. 65 en 63 de naam van fabrieksarbeider C. van Doesburg die datzelfde doet in 1920. De gevel van nr. 67 is in 2002 verhoogd. Die van 65 in 1962 en die van 63 in 1974. Het ontwerp van beide laatste gevels was van Architectenbureau A.M. Doevendans.

Klaverstr 42-48

We steken weer over waar nrs. 48, 46, 44 en 42 om aandacht vragen. Ze zijn alle nog eenlaags. Nr. 48 heeft zijn raam een keer verbreed en een dakkapel aangebracht. Nr. 46 heeft in 1973 deze dakkapel aangebracht. Nr. 44 heeft niets gewijzigd op twee dakvensters na. Het is nog een mooi ensemble. We plaatsen nr. **46, 44 en 42** op onze **HI**lijst.

Klaverstr 40

Nr. 40 is al van vóór 1900 de bakker op de hoek geweest. De bakker lijkt inmiddels opgehouden maar zijn gebouwen sieren hier de straat nog. De oudste informatie uit het bouwarchief dateert van 1905 toen J. Stokkermans het dak van zijn bakkerij liet veranderen 'met bijbouwing van een houten wagenloods'. In 1948 kreeg de bakkerij aan de Klaverstraat een nieuw gezicht van architect N.H. Pontzen met een in het oog vallende getoogde poort met witgeschilderde planken deuren met daarboven een door de goot gezakt zolderraam onder een iets opgetild pannendak.

Klaverstr 40 A

Drie jaar later, in 1951 mocht Pontzen van bakker A. de Jong onder het al fraaie oude topgeveltje op de afgeschuinde hoek een prachtige nieuwe etalage bouwen. Deze is later geheel in een witte kleur overgeschilderd waardoor alle interessante details van de etalage verloren zijn gegaan. Wij zouden ervoor willen pleiten om deze gevel weer terug te brengen in de oude staat en plaatsen in afwachting daarvan het hele pand van de bakkerij op de **HI**lijst.

Klaverstr 61

Het is weer tijd voor de andere kant van de straat waar we bij het afgeschuinde huis op de hoek met de Hooistraat waren gebleven, nr. 61. Het hele huis met zijn drie gevels is met stuukwerk bezet waarbij de afgeschuinde gevel met zijn topgevel met pinakels de blikvanger is.

Klaverstr 59-49

De huizen nr. 61, 59, 57, 55 en 53 zijn in 1905 gebouwd. Nr. 61 heeft in 1960 een dakkapel gekregen en zijn raam aan de Klaverstraat verbreed, nr. 59 heeft in 1975 zijn raam vergroot, nr. 57 heeft zijn raam in 1967 vergroot en zijn mooie dakkapel al in 1949 aangebracht, nr. 55 heeft nog zijn hele gevel origineel en ook die mooie dakkapel en nr. 53 heeft ook zijn raam vergroot in 1967 en toen ook een andere dakkapel aangebracht. Nog een mooi rijtje huizen met name omdat de mansardekap bij alle huizen nog met kruispannen bedekt is.

Klaverstr 43-63

En die kruispannen bedekken ook de volgende serie, nrs. 51, 49, 47, 45 en 43. Deze woningen zijn in 1906 gebouwd, een jaartje later, dezelfde architectuur. Deze keer staat er de naam bij: J. Ketelaars. De opdrachtgever was W. van Eijndhoven. Drie woningen hebben hun raam vergroot. Nr. 49 heeft laten vastleggen dat dat in 1973 is gebeurd. Nr. 49 en 47 hebben hun gevels gestuukt. Nr. 45 heeft nog de originele gevel met zijn smalle woonkamerraam. Bij de winkel op de hoek, nr. 43 heb ik twee namen: G. van Ham in 1930 en J. Timmermans in 1971. Het winkelraam aan de Klaverstraat is in 1930 vergroot. De gevel in de Akkerstraat is in 1954 met twee garages en een magazijn verlengd, onder architectuur van Arn. van Poppel, en in 1971 nog eens verhoogd met een extra bouwlaag. Toen zijn ook tegelijk drie ramen in het linkerdeel van de gevel in de Akkerstraat dicht gemetseld. Nadat wij geconstateerd hebben dat het hier ook met deze afgeschuinde gevel om een nog steeds mooi ensemble gaat plaatsen wij de hele rij van tien woningen met hun twee afgeschuinde hoekgevels op onze **HI**lijst: **61 tm 43**. Wij steken de Akkerstraat over en beginnen daar aan het tweede deel van de Klaverstraat, eerst de linkerkant en dan terug over rechts.

Klaverstr 41

Links op de hoek zien we op nr. 41 een groot pand. In 1907 zijn hier drie eenlaagse huizen met mansardekap gebouwd, 41, 39 en 37 in opdracht van koopman J.C. van Leeuwen. Het hoekpand had eenzelfde afgeschuinde hoek met bekroning als de hoekbebouwing aan de overkant op nr. 43. In 1958 en 1963 heeft architect de Graaf in opdracht van G. van der Lee van 41 en 39 één pand gemaakt met strakke tweelaagse gevels met stalen ramen daarin. Nr. 39 kwam daarbij te vervallen. Nr. 37 is in 1927 in opdracht van ketelmaker L. J. van Leeuwen tweelaags geworden en in 1966 is het smalle raam beneden vervangen door een groter exemplaar.

Klaverstr 31-35

Nr. 35 tm 31 zijn drie woonhuizen in 1909 gebouwd voor rekening van de RK Spaar- en Bouwvereniging St. Anna. C.J.H. van Domburg was de architect. In 1924 is in opdracht van bode H. de Rooij nr. 35 verbouwd tot winkelhuis en kreeg de gevel een vergroot raam. Nr. 33 benadert het meest de originele woning. Nr. 35 heeft o.a. het houtwerk in zijn gevel hard rood geschilderd en trekt daardoor aandacht.

Klaverstr 27-29b

Dan een rijtje van vier woningen, gebouwd in 1910: nr. 29b, 29a, 29 en 27. En ook hier was Van Domburg de architect. Alle woonkamerramen zijn verlaagd en verbreed, bij 29b in 1972, bij 29a is het jaartal onbekend, bij 29 in 1958 en 27 in 1971.

Klaverstr 17-25

Vervolgens nr. 25 tm 21, drie woningen, in 1909 gebouwd, in opdracht van mej. Cornelia Boelaars. Er staat geen naam van een architect op de tekening. Nr. 25 heeft nog de originele hoogte van ramen en deur. De dakkapel dateert hier van 1983.

Dan nr. 19 en 17, ouder dan 100 jaar. Nr. 15 was identiek aan deze twee, maar is later gesloopt. De ruimte die vrij kwam is overbouwd en de overbouwing zal aan woning nr. 13 zijn toegevoegd. Eerst had deze ruimte één raam in het midden, later, in 1964 zijn er dat drie geworden.

Klaverstr 9-13

9 D

Nr. 13 en 11 zijn in 1907 gebouwd door W. van Loon. Ze hadden toen één laag met mansardekap. In 1928 zijn de gevels verhoogd in opdracht van aannemer A.W. van Loon. Midden tussen de huidige voordeuren van 13 en 11 zat de woningscheiding. Het woonkamerraam van 13 zat rechts naast de voordeur van 13 en dat van 11 zat links van de voordeur van 11. 13 en 11 hebben dezelfde latei boven de voordeur. In 1969 is er een ruimte voor een winkel in de woningen vrij gemaakt, met een grote etalage die omlijst werd door de gele stenen die nu nog in de gevel te zien zijn. Hier was de showroom van Van Gorp Bolsius gevestigd. Achter de poort rechts in de gevel van 11 zit een onderdoorgang. Hier en op nr. 9 was lange tijd het bedrijf van Van Gorp Bolsius gevestigd. Je kon er gasflessen huren.

Woonhuis nr. 9 is in 1942 gebouwd door en voor aannemer A.W. van Loon.

Hij moest daarvoor eerst de in 1907 gebouwde woning met slagerij van H. Bertens, een ontwerp van architect Haarselhorst, voor een groot deel slopen. In 1962 liet de Firma C. van Gorp Bolsius achter het huis de werkplaats belangrijk uitbreiden.

Klaverstr 7-1

Architect Haarselhorst ontwierp ook de woningen 7, 5, 3 en 1 voor de kinderen Haase evenals het woonhuis Bredaseweg 174, om de hoek, waar Ad woont. Bij nr. 7 en 5 valt nog wat origineels te herkennen. De gevel risaleert ter plaatse van de voordeuren, een stijlmiddel dat we niet vaak bij seriematige woningbouw gebruikt zien. Nr. 7 heeft in 1972 zijn raam verbreed en zijn deur verlaagd, no. 5 ging hem hierin voor in 1964.

Klaverstr 1-7

Nr. 3 en 1 hebben nieuwe gevels gekregen in resp. 1963 (architect L. de Graaf) en 1978 (bouwkundigen Kools en van Esch). In 1920 komen we de volgende namen in het archief tegen: nr. 7, C.N. de Vet, agent levensverzekeringsmij., nr. 5, J.C. van Hoof, beambte Gem. Gasfabriek, nr. 3, J.B. van Doesburg, fabrieksarbeider en nr. 1, Jacobus van Kollenburg, beambte Gem. Gas en El. fabriek.

We lopen terug en kijken naar de overkant.

Klaverstr 2c-2a

Nr. 2a, 2b en 2c, zijn hoge huizen voor deze smalle straat. Nr. 2a is gebouwd in 1931, een ontwerp van architect Bern. Simons, gemaakt in opdracht van aannemer J. van de Ven. Een sober jarendertig pand. 2 b en c zijn gebouwd in 1923 en toen was de architect C. J. van Meerendonk. Bij 2b was Cato Bierings opdrachtgever en bij 2c de timmerman J. van de Ven, misschien dezelfde Van de Ven als de aannemer van 2a. We zien de topgevels van de huizen risaleren. Bij 2b missen de bovenramen de bovenlichten en bij 2c zijn in 1964 de twee woonkamerramen één geworden.

Nr. 2, 4 en 6 zijn van vóór 1900. De gevels zijn nog in originele staat. We zien boven de rechte ramen gebogen rollagen en in de boogvelden fraai gekleurd tegelwerk. Ook de sierlijst onder de goot valt op. De dakkapellen zijn later toegevoegd en vallen niet uit de toon. We plaatsen dit rijtje op onze **HI**lijst.

Klaverstr 18-8

Ook **nr. 8 tm 18** zijn oude huizen, van vóór 1900. Het metselwerk van de gevels is nog intact. Het rijtje is wat soberder versierd dan de woningen die we net zagen maar verdient toch ook als ensemble een **HIP**vermelding. De rollagen van nr. 10 zouden als tegenprestatie van hun witte verf ontdaan kunnen worden.

Klaverstr 26-20

Nr 20 tm 26 zijn wat eenvoudiger woningen, maar daarom niet minder mooi. Ook oud. Ze zijn in 1980 gerenoveerd in opdracht van de Gemeentelijke Woningdienst. Architect Hurkmans heeft voor nieuwe dakkapellen en schoorstenen gezorgd, mooi gedaan. Ook mooie OVHpannen en, wat ineens opvalt, we zien hier nergens in deze straat rolluiken. We maken van deze zadeldakkers ook **HIP**panden.

Klaverstr 32-28

Dan volgt een drietal woningen waarvan de gevels opgetrokken zijn. Nr. 28 is een woning van vóór 1900. De gevel is in 1931 door bankwerker J. B. Maas opgetrokken, met ramen met bovenlichten maar die zijn later kaal gemaakt. Nr. 30 valt op door zijn golfplaten. Het ontwerp is van Leo van Beek en de gevel dateert van 1989. Eerder had G. van der Lee in 1964 de eenlaagse zadeldakwoning verhoogd tot twee lagen en verbouwd tot winkel. Achter in de tuin kwam een opslagruimte voor vuurwerk. Het vuurwerk zal verdwenen zijn.

Nr. 32 was aanvankelijk ook een eenlaagse zadeldakker maar heeft in 1959 zijn tweelaagse wederopbouwgevel gekregen van architect A.C. van Poppel. Hier zien we metselwerk in Vlaams verband. In het bouwarchief komen we in 1929 de naam tegen van stukadoor C. van Heijst die dan een dakvenster op zijn zadeldak aanbrengt.

Klaverstr 36-34

No 34 en 36 zijn weer heel oude huizen. Is dat poortje van 36 niet te laag? Nr. 36 laat nog zien hoe 34 en 38 er 120 jaar geleden uit gezien hebben. De dakkapel van 34 dateert van 1938. Jac. Arens heeft hem aangebracht. In 1971 is hier het raam verbreed en de deur verlaagd. Nr. 36 heeft nog bijna alles origineel. Alleen de dakkapel is in 1983 aangebracht.

Klaverstr 38 Km

Nr. 38 trekt de aandacht met zijn gekleurde gevel. Te veel? 'Te grof' zegt Ton. Hier is in 1964 de eenlaagse zadeldakgevel verhoogd tot twee lagen en zijn in 2010 alle gevels grondig gewijzigd en heeft het huis een plat dak gekregen. We gaan linksaf voor een stukje Akkerstraat, eerst de rechterkant en dan via links terug.

Akkerstr 82-76

Nr. 82 tm 72 zijn zes identieke huizen geweest.

Akkerstr 72-74

Nr. 72 laat nog zien hoe deze huizen er rond 1900 uit gezien moeten hebben, eenlaags met zadeldak. Bij nr. 82 kom ik in 1921 de naam tegen van C. de Brouwer, agent levensverzekeringsmij. van beroep. Het zadeldak wordt dan mansardekap. In 1964 wordt het woonkamerraam verbreed en in 1991 krijgt de dakkapel de huidige breedte. Nr. 80 krijgt in 1978 een grote dakkapel en een groter woonkamerraam. Bij nr. 78 treffen we de naam van bankwerker A.N. de Beer aan die dan vergunning krijgt voor zijn rioleringsplan. In 1958 wordt de gevel hier tweelaags gemaakt. Op nr. 76 vervangt meubelmaker P.C. van Hoof een raamkozijn door een tuindeur in 1920. Hier wordt de gevel in 1971 tweelaags. Nr. 74 krijgt van koperslager W. Jacobs in 1940 de dakkapel die deze gevel nog steeds siert, een ontwerp van Jan Remmers. Het grote raam in de gevel dateert van 1977. En over nr. 72 hebben we het al gehad, lest best.

Akkerstr 70-68

Nr. 70 en 68 horen ook bij elkaar. Het zijn ook eenlaagse huizen geweest. De naam van slager Jos Zoontjes komen we voor het eerst in het bouwarchief tegen als hij in 1924 het winkelhuis en woonhuis op de tweede laag vijf ramen geeft. Ik kan op de tekening van A. C. van Gool niet goed zien of het vijf dakkapellen in een mansardedak zijn of vijf ramen in een tweelaagse gevel. Het winkelhuis heeft steeds links in het pand gezeten met drie traveeën, op nr. 68. J. van Bebber is de naam die ik later als slager tegen kom. In 1969 maakt hij van 70 en 68 één groot winkelhuis. Later zijn de panden weer gescheiden. In 1995 wordt nr. 68 door architect Wil Habraken verbouwd voor kamerbewoning.

Akkerstr 43

We draaien om en beginnen aan de overkant op nr. 39 en 41. Deze huizen hebben in 1976 van Bouwprojekt- buro LeComte een nieuwe gevel gekregen. Twee huizen, één architectuur.

Nr. 43 heeft nog een mooie gevel maar de bakgoten zijn wat zwaar uitgevoerd. Het pand moet van vóór 1900 zijn. Een fraaie getrapte topgevel siert de mansardekap. In 1948 heeft winkelier J. de Wijs de twee T-ramen in de gevel ontdaan van hun middenstijl waarbij de ramen veel van hun profilering hebben ingeleverd.

De gevel van 45 heeft in 1999 zijn huidige hoogte gekregen. Daarvoor had het pand een mansardekap.

Akkerstr 49-47

Nr. 47 en 49 zijn identieke negentiende-eeuwse huizen geweest. Nr. 47 kreeg in 1957 een bescheiden dakkapel. Onduidelijk is wanneer de huidige brede dakkapel is aangebracht. In 1985 hebben 47 en 49 hun voorgevels gerenoveerd. 49 zag er toen onder de goot hetzelfde uit als 47 nu. Maar in 2004 heeft Mevrouw Reuken met Mayke Brouwers als architect de gevel van nr. 49 weer in de originele staat teruggebracht. Zij verdient hiervoor een eervolle vermelding.

Akkerstr 88-82

We steken de kruising met de Klaverstraat over en zien daar aan de linkerkant voorbij de garages van Arn. van Poppel pand nr. 88. Nr. 86 en 88 en 90 waren 3 identieke woningen, in 1926 gebouwd. Nr. 90 heeft nog de originele gevel, 88 en 86 hebben in 1969 de gevel die we nu zien gekregen, met dien verstande dat waar nu beneden in het linkerdeel van de gevel woonkamerramen zitten er toen een garagedeur heeft gezeten. A.A.C.J. de Chêne was de architect in 1969 en Chr. van der Lee zijn opdrachtgever, een naam die we al eerder in deze buurt tegenkwamen. De bouwvergunning hield het volgende in: Magazijn nr. 86 en woning nr. 88 worden veranderd in een woning met magazijn en garage. In 1996 heeft nr. 88 een woonbestemming gekregen. Rest nog te vermelden dat de drie woningen van 1926 gebouwd zijn in opdracht van Ant. van Elten, van beroep ketelmaker.

Akkerstr 100-90

Dan volgt nr. 92, een mooi huis, in 1921 gebouwd en de architect was C.J. van Meerendonk, in opdracht van timmerman J. vd. Ven. In 2011 is het dak een bouwlaag verlengd en in dat dak een brede dakkapel aangebracht.

Nr. 94 en 96 zijn van 1908 en architect van Domburg ontwierp ze in opdracht van L. Lemmens, maar van het ontwerp is niet veel over. De ramen werden verbreed en verlaagd. De dakkapel van 94 werd in 1947 vergroot wat ook bij 96 gebeurd is maar dan in een onbekend jaar. In 1959 werd het raam van 94 vergroot, in 1977 volgde nr. 96 dit voorbeeld.

Akkerstr 102-104

Nr. 98 tm 104 zijn vier identieke huizen geweest van vóór 1900, eenlaags met mansardekap. Nr. 104 laat nog zien hoe de beganegrondlaag er oorspronkelijk uitzag. Nr. 98 heeft in 1978 zijn raam vergroot en verlaagd. Over nr. 100 verstrekt het bouwarchief geen informatie. Nr. 102 heeft zijn gevel al in 1927 verhoogd, in opdracht van J.J. van Corler, bankwerker. Als je goed kijkt zie je de uitbreiding van het woonhuis aan de achterkant van 1997 aan de voorkant boven het huis uitkomen. Op het dak is nog plaats voor een waar staaltje siersmeedwerk.

Ook bij nr. 104 is verschiijnt de uitbreiding van 2012 aan de voorkant.

Dan volgt een langgerekte wit gestuukte gevel die hoort bij een woonhuis in de Paterstraat.

We lopen een eindje terug voor de overkant. Voordat we daar bij woning nr. 51 beginnen kijken we even naar de tuinmuur rechts daarvan. Hier stond een aantal jaren geleden nog een pand dat wij toen als volgt beschreven: 'een bedrijfspand gebouwd in rode Belgische steen, strakke ramen, op het dak gaan de zwarte kruispannen bijna

naadloos in glas over. Het toch wel mooi pand is blijkbaar gesloopt en nog alleen te zien op streetview, in de versie van 2009.

Akkerstr 51-55

Dan de woningen 51, 53 en 55 en, met voortuin, 57, 59, 61, 63, 63a en 63b. Een heel mooi ensemble gebouwd in 1913 voor de Coop. Spaar- en Bouwvereniging St. Anna en de architect was C. F. van Hoof. Een paar woningen hebben nog de originele dakkapel. We lopen naar de voordeur van 61 en zien daar in het voorportaal als plafond een kleurrijk tegeltableau, indrukwekkend. Nr. 53 is in 1932 in opdracht van chauffeur A. Broers verbouwd tot winkelhuis en heeft toen een etalageraam gekregen. Nr. 55 heeft in 2012 een nieuwe dakkapel aangebracht. Nr. 57 heeft in 1923 van handelsreiziger Corn. Spapens een grotere slaapkamer gekregen. Bij nr. 63 tref ik in 1920 de naam aan van schilder S.S. W.I. van Lieshout die dan een dakraam aanbrengt. Dit huis is nog helemaal intact. Ook op 63a woonde een schilder S.S. in 1933, C. vd. Goolberg. Deze woning krijgt in 1972 de grote dakkapel die we nu zien. Op 63b bouwt ploegbaas A.A.M. de Beer in 1930 een kippenhok. Deze woning krijgt in 2016 een dakopbouw die ons doet aarzelen of we dit interessante complex nog een plaats op onze HIPlijst verschaffen. Marc Stalpers was de architect van de opbouw.

Akkerstr 65-71

Nr. 65 en 67 zijn in 1910 gebouwd, eenlaags met mansardekap en mooi siermetselwerk onder de kroonlijst. Maar de gevels die de bouwkundige A. vd. Hout tekende in opdracht van A. van Zandbergen zijn wel ingrijpend gewijzigd. De ramen en deuren zijn verlaagd en verbreed. Wanneer het gebeurde? We weten het niet.

Nr. 69 en 71 zijn ook identieke huizen geweest toen ze ook in 1910 gebouwd werden door de verzekeringsagent P. van der Staak. Eenlaags met een raam en een deur en een

klein dakkapelletje. In 1962 is de gevel van 69 tweelaags geworden. De gevel die we nu zien. Bij nr. 71 gebeurde dat in 1982. Ook daar is sindsdien niet veel aan veranderd. Nr. 73 tm 87 zijn zes woningen en twee winkelhuizen (79 en 81) die in 1924 gebouwd zijn door en voor Aannemer J.W.D. van Loon. Nette huizen met weinig opsmuk of het moeten die muizentanden onder de daklijst zijn. De ramen van de winkels waren wat groter uitgevoerd dan die van de woningen.

Akkerstr 89-91

Nr. 89 en 91 springen wat uit de rij met hun 'nonnenkappen' zoals Ton ze noemt, 'hun paraboolvormige dwarskap' zoals ze in monumententaal heten. Ze zijn gebouwd in 1924 in opdracht van A. Van Pelt, getouwsteller en de Wed. J. van Dun van Pelt. In 1966 was op de begane grond van nr. 89 nog een winkel met magazijn gevestigd, maar die ruimte werd in 1976 weer woonruimte. De oorspronkelijke jarendertig indelingen zijn uit de kozijnen verwijderd.

Akkerstr 104a-Paterstraat

Het is weer tijd voor de overkant. Deze hoek met de Paterstraat is jarenlang het domein geweest van steenkolenhandelaar J. van Lieshout. Het begon in 1908 toen J. van Lieshout hier aan de Paterstraat op nr. 3 en toen nr. 1, later Akkerstraat 104a twee woningen liet bouwen, nr. 3 eenlaags met één zesruits raam en het hoekhuis met twee zesruits ramen. De bebouwing van het huis op de hoek liep ver door in de Akkerstraat. Het achterdeel waar aanvankelijk de stal was had oorspronkelijk maar één stalraam. In 1940 zijn er de vijf identieke ramen en een deur in de gevel aangebracht, onder architectuur van Th. van Herk. In 1963 is de voordeur van de woning Paterstraat 1 naar de zijgevel aan de Akkerstraat gegaan en zijn beide gevels van dit pand met één laag verhoogd. J. Peters uit de Enschotsestraat was toen de architect van Van Lieshout. In 1970 werd de woning op

nr. 3 met een tweede bouwlaag verhoogd. Ondertussen vonden er op het achterterrein aan de Akkerstraat nog allerlei bouwactiviteiten plaats, in de vorm van loodsen opslagplaatsen en garages.

Akkerstr 104b-104d

Waar een van die loodsen gestaan (zie streetview versie 2009) heeft zijn onder architectuur van Architectenburo van den Hout van den Oetelaar rond 2010 drie woningen gebouwd, die qua kleur en schaal goed passen in deze straat, nr. 104b, 104c en 104d.

Akkerstr 106-110

De nrs. **106, 108 en 110** zijn in 1909 gebouwd in opdracht van W. van Loon. De ramen en deuren hebben nog de originele hoogte. Ik kom op nr. 108 in 1934 de naam tegen van de fabrieksarbeider C. van Gorp tegen en op 110 die van kolenhandelaar J. van Lieshout.... Vanwege hun originaliteit zouden de woningen enige bescherming verdienen. We plaatsen ze daarom op onze **HI**lijst.

Ook de volgende vier woningen, nr. 112 tm 118 zijn nog eenlaags. Ze zijn gebouwd in 1910 door C. Bogaerts. Hier zijn alle ramen in de loop der tijd verlaagd, bij nr. 112 in 1978, bij nr. 114 ook rond die tijd, bij nr. 116 en 118 al in 1960. Hier zien we wel dakkapellen die een beetje op elkaar zijn afgestemd.

We steken over en lopen een eindje terug. We waren hier bij nr. 93 gebleven. Nr. 93 tm 99 zijn als een complex van vier woningen gebouwd in 1926 in opdracht van aannemer A.W. van Loon. Nr. 93 is nog het enige pand met een eenlaagse gevel. Het woonkamerraam en de dakkapel hebben in 2018 een andere raamindeling gekregen. De bestemming van nr. 95 is in 1944 door sigarenmaker J. Verweijmeren in een winkelhuis veranderd. Er werd een etalage in de gevel aangebracht, met daaronder

tegelwerk wat nu nog te zien is. Nr. 95 en 97 hadden aan elkaar gekoppelde stenen dakkapellen toen de woningen nog eenlaags waren. Wanneer de gevels verhoogd werden is niet bekend. Bij nr. 99 is dat in 2009 gebeurd zoals op streetview te zien valt.

Akkerstr 101-107

Nr. 101 tm 119 zijn ook als één bouwplan gebouwd door aannemer W. van Loon, in 1925 en alle meteen tweelaags, nr. 105 en 107 als winkelhuizen en de overige acht panden als woningen. Sobere huizen zonder opsmuk. In 1928 wordt het winkelhuis op nr. 105 door handelaar J. vd. Aa verbouwd tot koffiehuis en in 1969 zien we op het adres van nr. 107 de naam van Frituur G. Vromans in het archief verschijnen.

Het is weer tijd voor de overkant waar we bij nr. 120 beginnen. Nr. 120 en 122 zijn in 1912 gebouwd als eenlaagse woningen met mansardekap in opdracht van stukadoor H. F. van Asten naar een ontwerp van M. Bedaux. In 1963, resp. 1967 zijn de gevels van deze woningen verhoogd.

Nr. 124 en 126 zijn in 1913 gebouwd in opdracht van Aug. Venmans, arbeider S.S., ook eenlaags. In 1964 kreeg nr. 124 zijn groot woonkamerraam en op verdieping de huidige raamstrook. In 1974 kreeg nr. 126 de huidige tweelaagse gevel.

Akkerstr 128-132

Nr. 128 en 130 zijn twee mooie panden door de eigenaren goed onderhouden, gebouwd in 1922. Boven de nog intacte woonkamerramen fraaie topgevels met baksteenversiering. We plaatsen ze op onze **HI**lijst. Nr. 128 is gebouwd in opdracht van bankwerker H. Kieboom en nr. 130 in opdracht van M.A. Raaijmakers.

Dan nr. 132 en 134, in 1922 gebouwd door aannemer W. van Loon. De onderdoorgang leidde naar een werkplaats van de firma van Loon achter op het terrein. Maar wat is hier

gebeurd? De woningen hadden een plat dak en de bovenkant van de gevel liep vanuit de zijkanten in twee tredes getrapt omhoog tot in het midden een hoogte van 60 cm boven het dak bereikt was. De verhoging boven het dak is in 1985 verwijderd en in 2006 is op nr. 134 een dakopbouw aangebracht. Het fraaie evenwicht tussen de twee huizen rondom de poort is daarmee verdwenen.

Akkerstrv 136

Gelukkig zijn er dan weer huizen als **nr. 136**, gebouwd in 1921, door J.C. Bruns, adjunct-onderofficier. Dat klinkt wel erg laag van rang maar hij heeft toch maar een huis van hoge klasse laten bouwen, met een heel mooi overdekt balkon en een indrukwekkende ingangspartij. De handtekening van de architect op de tekening is niet te ontcijferen. Wel een **HIP** pand dus.

We steken weer over waar we bij de nrs. 121 tm 125 waren gebleven. Het zijn twee winkelhuizen (121 en 125) en een woning die in 1924 door de Firma W. van Loon gebouwd zijn. Het is een mooi geheel geweest met mooie geblokte baksteen versieringen boven de zandgrijze lateien. In 2010 heeft nr. 121 zijn gevel met een laag verhoogd terwijl in 1994 nr. 123 zijn huis uitgebreid had met een dakopbouw. Op zichzelf staande uitbreidingen die misschien iets te weinig rekening gehouden hebben met het geheel. Bij nr. 125 is nog te zien hoe dat geheel er ongeveer uit gezien moet hebben.

Akkerstr 133-131

Te beginnen bij nr. 127 krijgen we over vijf huizen een verbreding van de straat. Achter de voortuintjes zien we een wand woningen die lijken op de woningen die we net zagen en die doorlopen tot voorbij de voortuintjes, nr. 127 tm. 145, in totaal tien woningen. Ze zijn weer gebouwd door de firma W. van Loon en Zonen, in 1923. Het zijn

mooie woningen maar ze hebben in de loop der tijd wat 'schade' opgelopen zoals de dakopbouw die achter de attiek op nr. 127 in 2015 in het zicht is verschenen, de attiek die bij nr. 133 uit het zicht is verdwenen en de verschillende wijze waarop bestaande uniforme kozijnen zijn vervangen.

Akkerstr 137-147

Nr. 147 is in 1925 gebouwd in opdracht van bankwerker P. Smit, naar een ontwerp van A.J.J. de Wijs. De raamindelingen zijn door de rolluiken moeilijk te zien.

Bij nr. 149 zien we nog mooie kleurverschillen in de baksteen rollagen. Dit voormalig winkelhuis is al in 1923 gebouwd en het staat ook op naam van P. Smit. Ik tref echter geen naam van een architect op de tekening. De winkel had steeds een deur midden tussen twee etalages. In 1972 is toen de winkel bij de woning werd getrokken de deur naar rechts gegaan. In 1993 werd het grote etalageraam vervangen door de veelruits pui die we nu zien.

Nr. 151 dateert van 1921. Bakker A.J. Peijnenborg bouwde toen zijn winkelhuis met bakkerij, toen nog eenlaags met mansardekap. Dat is zo gebleven tot het pand verbouwd werd tot een woning met zes slaapkamers in 1971 en van bouwkundige J.J. van Bossum ongeveer deze tweelaagse gevel kreeg.

Akkerstr 153

En tot slot aan deze kant van deze straat **nr. 153** een pand dat eruit springt. Licht grijs gestuukt, een ontwerp van Ludo Hermans en Frans Jansen in opdracht van kunstenaar Hanneke Klinkum. Opzij zagen we boven een glazen cilinder een klassieke timpaan, de aanzet van een zinken dak. 'zagen' zeggen we omdat in 2016 het huis uitgebreid is. De timpaan is uit het beeld verdwenen en de schuine zinken daken van de zolderverdieping zijn één plat dak geworden, een verdieping hoger (H-Architecten Berkel - Enschoot). Nog

steeds een verassend huis op deze plek. We maken er een **HIP** van. Hier moet vroeger een huis van architect Frankenfort gestaan hebben zegt het archief, in 1934 gebouwd.

Akkerstr 138-148

We steken nog één keer over in deze straat voor de nummers 138 tm 164 en vervolgens doorlopend in de Diepenstraat woningen van Machen en Meineken. In totaal 23 woningen die in 1921 gebouwd werden, 14 in de Akkerstraat. Boven de rollagen is steeds één laag stenen met de kopse kant een paar centimeter naar voren geschoven. Bij de voordeuren risaleert de gevel. Is dat het kenmerk van deze architecten? Nee ze waren ook te herkennen aan de veelruitsramen. Zo hadden de woonkamers hier een onderverdeling van dertig ruitjes. In de bovenramen waren dat ook in totaal nog eens dertig ruitjes. We hebben de namen en de beroepen van de eerste bewoners genoteerd: nr. 138, A. Nieuwlands, fabrieksarbeider, 140, F. van Haperen, hoofdagent van politie, 142, A. van Delft, schoensnijder, 144, E.A. van Schaik, hoofdagent van politie, 146 W. Brocken, 148, F.B.J. te Kaath, politieagent, 150, H. vd. Weegen, waker, 152, H.S. Eikhout, hoofdagent van politie, 154, A. van Huijgevoort, fabrieksarbeider, 156, J. van Roij, schoenmaker, 158, C. Haek, politieagent, 160, H. van Dappen, fabrieksarbeider, 162, W. Bonte, schilder, 164, J. van Hest, directeur spaar- en voorschotbank. De hoeveelheid agenten vallen op.

We gaan linksaf de afgeschuinde hoek om, de **Diepenstraat** in.

Diepenstr 30-46

Diepenstr 46-40

Daar wordt het plan van Machen en Meineken aan de linkerzijde vervolgd met nog eens negen woningen, nr. 30 tm 46. Ook hier hebben we de namen en, als ze bekend zijn, de beroepen van de eerste bewoners genoteerd: nr. 30, A.J.J. Waijers, 32, G. Th. Buurman, politieagent, 34, H. Waijers, melkslijter, 36, N.J. van Diessen, wisselloper, 38, P. de Rooij, chauffeur, dit pand was na 1938 ook een tijd winkelhuis onder de naam van J. van Hest, 40, J.A. van de Aa, timmerman, 42, L.P. van Huijgevoort, sigarenmaker, 44 L. A. van Hest, controleur en nr. 46 L. Loijkens, fabrieksarbeider.

Diepenstr 48

Van nr. 48 kunnen we in het digidarchief geen gegevens vinden. Het is wel een spannend pand, zo hoog en met die mooie omlijsting van de voordeur en het raam ernaast. Is het een winkelraam geweest? De BAGviewer geeft als bouwjaar 1919 aan.

Diepenstr 50-50a

Op **nr. 50** zien we de voormalige boerderij van Van Lieshout. Dit pand werd in 1921 gebouwd tegelijkertijd met de schuur die nog steeds op het achtererf staat samen met 30 garageboxen die daar in 1993 werden gerealiseerd. Kijken we nu naar de voorgevel. Het deel waar nu nr. 50 is was in 1921 stal. Deze gevel is pas in 1993 opgetrokken. Het rechterdeel, nu **nr. 50a**, was steeds het woongedeelte van de boerderij. De hele gevel was oorspronkelijk eenlaags met mansardekap, met een stenen dakkapel boven de voordeur. En waar nu de voordeur en het woonkamerraam van 50 onder twee rollagen zaten, waren toen onder diezelfde rollagen, hoog in de gevel twee stalramen van een 60 cm hoog gesitueerd. In 1948 werd door architect Konings het rechterraam van de boerderij groter gemaakt. Daar was de melkwinkel gevestigd en in 1956 werd in dit deel van de boerderij de gevel al opgetrokken. De Van Lieshouts woonden er nog steeds zoals we destijds met eigen ogen hebben kunnen waarnemen. We plaatsen deze panden op onze **HI**lijst.

Diepenstr 52-56

Nr. 52 is net als de twee volgende huizen nr. 54 en 56 van vóór 1900. En dat is nog te zien. De gevels zijn nog oorspronkelijk met uitzondering van de dakkapel op nr. 56 die in 1932 op het dak verscheen in opdracht van Mej. Aug. Gallé. Op nr. 52 kom ik de naam tegen van landbouwer A. van Pelt.

Diepenstr 58-60

58-60 D

Nr. 58 en 60 zijn in 1909 gebouwd in opdracht van Frits Schuurkes. Nr. 60 heeft in het verhaal zijn eigen plan getrokken: het woonkamerraam is vergroot en de dakkapel is woningbreed gemaakt. Bij 58 is nog te zien hoe de panden er vroeger uitzagen met mansardekap. De huidige dakkapel heeft nog ongeveer de toenmalige omvang maar zat in 1909 boven het linker raam.

Meelstr 82

We gaan linksaf de Meelstraat in en beginnen daar aan de rechterkant, op nr. 82. Vroeger zat hier bakker van Heeswijk. In 1921 liet Bern. van Heeswijk drie eenlaagse woningen verbouwen tot twee woningen en een winkelhuis met bakkerij. De architect was Jos. Donders. Het witte gebouw dat we nu zien heeft J. van Heeswijk in 1989 laten bouwen met Architectenburo van Meerendonk. Het verving twee huizen van Donders. Het derde huis was nr. 80 dat in 1981 al een nieuwe gevel had gekregen van opdrachtgever B. van Heeswijk. De architect van deze gevel is J.A.C. Huysmans geweest.

Meelstr 78-68

No 76 en 78 zijn gebouwd in 1933 door Bern. van Heeswijk met Frans Jongen als ontwerper. De mooie jarendertig indelingen zijn uit de ramen gehaald.
 No 74 is in 1921 als winkelhuis gebouwd in opdracht van de aannemer Joh. A. Vermeeren. Toen meteen al twee lagen met een dwarskap.
 We kijken naar de overkant waar de rij op nr. 103 begint, voorgedrongen zou je zeggen. Want 103 bestaat pas sinds 1991. De garage die hier gesitueerd was is toen verbouwd tot woning, ook met een dwarskap.

Meelstr 101-91

Op 101 begint een rij woningen van eind 19^e eeuw. Op nr. 79 stond de laatste woning van het rijtje. Op nr. 101 kom ik in 1932 de naam tegen van schrobbelaar A.A. Schuurkes. Hij plaatst dan een schutting. Een raam is vergroot en er is een nette dakkapel geplaatst. Nr. 99 heeft in 1975 architect C.M.B. van den Beld gevraagd deze tweelaagse gevel te ontwerpen. **Nr. 97** is nog helemaal intact, inclusief de zesruits indeling van het raam. **Nr. 95** is in 1933 door J. Arens, hakkenschuurder, verbouwd tot winkelhuis. A.J.J. de Wijs was architect van de etalage en de dakkapel. Daarna is er aan het pand niets meer veranderd. We plaatsen beide nummers op onze **HI**lijst.
 Nr. 93 is in 1932 in opdracht van koopman A. Spijkers verbouwd tot winkelhuis. De gevel is hier in 1964 tweelaags geworden. Nr. 91 heeft dat in 1968 gedaan.

Meelstr 85-89

De panden **89 en 87** hebben nog de originele gevel. Ze zien er mooi uit. We maken ze **HIP**. Bij nr. 87 krijg ik de naam door van fabrieksarbeider J.C. de Beer. Het is dan 1924. Heeft hij voor de nette dakkapel gezorgd of was het iets anders? Bij nr. 85 laat wever W. van Breugel in 1932 een dakvenster aanbrengen. In 1967 wordt hier het raam en de voordeur resp. vergroot en verlaagd en wordt in 1975 de gevel verhoogd met een tweede laag met twee ramen. Nr. 83, 81 en 79 hebben alle drie een tweelaagse gevel gekregen. Dat gebeurde achtereenvolgens in 1963, 1973 en in 1970.

Het is weer tijd voor de overkant waar we verder gaan, weer met een groot bouwplan dat begint op nr. 72c en eindigt op nummer 50, vijftien woningen verder. Het plan dateert van 1922 en de architect is Arn. van Poppel. De opdrachtgever is Wed. J.A. Vermeeren. Het zijn nog mooie woningen met fraaie hoekoplossingen. Op nr. 72 en 56 is de gevel opgetrokken. De schade valt mee maar als de burens hetzelfde doen blijft er weinig van de kwaliteit van het plan over. De oorspronkelijke raambreedte en raamindeling kunnen we het best aangeven aan de hand van nr. 62. Daar heeft het raam nog de omvang van 1922 en als we de verticale stijl van het bovenraam naar beneden doortrekken en de twee bovenlichten nog eens per bovenlicht in vier ruitjes verdelen dan hebben we het raam van 1922. En wat de dakkapel betreft. Die had de vier ramen die we nu zien en dan was elk raam nog eens in zes ruiten verdeeld, dus 24 ruiten per dakkapel. Nr. 72c, het eerste huis had nog een onderdoorgang met poort. In 1967 is dit pand bij het winkelhuis op nr. 74 getrokken. Nr. 66 had rechts naast zijn voordeur nog een w.c.-raampje dat in 1984 is weggemetseld.

Bij de Boekweitstraat onderbreken we dit bouwplan voor een uitstapje naar deze straat. De hele Boekweitstraat maakt onderdeel uit van één bouwplan van 55 woningen, 51 woningen, drie winkelhuizen en een koffiehuis om precies te zijn, gebouwd in 1928 door aannemer Joh. W.D van Loon en getekend door Frans van Loon. Er staan 47 woningen in de Boekweitstraat en 7 woningen in de Capucijnenstraat en ik denk dat er één gesloopt is op Capucijnenstraat 199a. We beginnen aan de rechterkant van de Boekweitstraat op nr. 1. Dit is een vrij groot vrijstaand huis hetgeen ons doet vermoeden dat dit een van de winkels geweest moet zijn.

Boekweitstr 3-23

Dan begint de rij met een dwarskap op nr. 3 en vervolgens weer langskappen tot en met nr. 15. Nr. 17 en 19 zijn dan weer dwarskappen. We zien ondertussen overal brede beganegrondramen met bijna overal twee bovenlichten. Zoals we aan de rollagen erboven kunnen zien, zien we dat deze ramen later verbreed moeten zijn. En woning nr. 35 bevestigt dat nog eens. Hier heeft een huurder of eigenaar nog zijn oorspronkelijke raam dat net zo smal is als de ramen boven kunnen behouden. De oorspronkelijke indeling van de bovenramen, twee eenruits ramen in één kozijn die wij hier zien, zien we bijna nog overal. Het pand ernaast, nr. 37, is het koffiehuis van het plan geweest. Café Het Beertje heeft het geheten. Aan de vitrage te zien functioneert het niet meer als café. De rij eindigt met een dwarskap op nr. 49. Het hoekhuis op nr. 51 is met zijn dwarskap het begin van een rij van acht woningen aan de Capucijnenstraat. Ook dit pand zal een winkel van het plan geweest zijn. Inderdaad. In 1950 kom ik in het bouwarchief de naam tegen van kapper J. van der Heijden en in 1978 zien we een bouwvergunning passeren voor het veranderen van een winkelhuis in een woning.

Boekweitstr 4-24

We lopen via de overkant van de Boekweitstraat terug. Daar beginnen we op nr. 44 weer met een dwarskap en dan duurt het weer tot nr. 36 eer we de volgende dwarskap krijgen. Het valt op dat we hier nog overal de originele breedte van de ramen beneden zien. Ook bij de volgende 'langs'-woningen is dat tot en met nr. 30 het geval. Nr. 20 en 18 zijn dan weer twee dwarskappen waarna dwarskap nr. 4 de rij afrondt. Op de tekening van het bouwplan van 1928 stond waar nr. 2 had moeten zijn en we nu een parkeerplaats zien een magazijn ingetekend van twee lagen hoog en met ongeveer dezelfde maten als het parkeerterrein. Dat zal hier dus vroeger bestaan hebben.

Meelstr 64-50

We gaan rechtsaf, weer de Meelstraat in waar we nog acht woningen van de Weduwe Vermeeren en Arno van Poppel te gaan hebben, nr. 64 tm 50. Op nr. 64 woonde in 1936 F. Geerts die zijn woning toen tot winkelhuis bestemde. Op nr. 50, het laatste huis, heeft vanaf het begin in 1922 slager A. de Kort gezeten. In 1972 trekt de slager eruit en krijgt het pand diverse bestemmingen. In 1992 wordt door de eigenaar van nr. 50 een nieuw pand op nr. 48 gebouwd en de twee panden samen krijgen een 'woning met kantoor'-bestemming.

We steken over, een eindje terug waar we bij nr. 77a waren gebleven. 77a, 77, 75 en 73, vier huizen, gebouwd in 1908 in opdracht van Frits Schuurkes en getekend door Jac. Schuurkes, eenlaags met mansarde kap, de deuren hebben nog de originele hoogte. De ramen zijn alle verlaagd. Nr. 73 heeft in 1987 zijn gevel verhoogd met een stenen dakkapel en in 2001 met een extra verdieping.

Meelstr 67-71

Dan volgt een rijtje van drie woningen, nr. 71, 69 en 67, in 1906 gebouwd. De dakkapellen van 71 dateren van 1980. De dakkapel van nr. 69 is meer dan een dakkapel. De brede dakkapel van 67 is in 1984 vervangen door twee charmante exemplaren.

Meelstr 65-67

Nr. 65 was een rijtje met 63 en 61, lang geleden, vóór 1900. De dakkapellen, zichtbaar bekleed met trespas, zijn hier in 1979 in het beeld verschenen.

Nr. 63 heeft in 1966 zijn gevel opgetrokken en de architect was J.A.C. Huysmans.

Nr. 61 werd in 1920 door winkelier C.J. Peijen tot winkelhuis verbouwd en liet in 1987 zijn gevel met een tweede bouwlaag optrekken door Wil Habraken en Ludo Hermans. In 2001 werd door architect Toine Oomen op het dak nog een dakopbouw gezet.

Op nr. 59 zien we een vernieuwde gevel van 1973. Hier en op 57 zijn in 1906 twee woningen gebouwd, een smalle woning die nu deze hoge gevel heeft en een brede woning die nog in volle glorie te zien is op **nr. 57**, heel mooi versierd meteen blauwe regen. Het pand verdient een plaats op onze **HI**lijst.

Nr. 55 heeft tal van ingrepen verricht maar ik kan hiervan op tekening niets terug vinden.

Nr. 53 heeft in 1970 zijn eenlaagse gevel verhoogd, nr. 51 heeft dat in 1969 gedaan, nr. 49 in 1987, nr. 47 in 2005, nr. 45 in 1975. Bij nr. 43 is niet bekend wanneer de gevel verhoogd werd maar wel dat er in 2005 een dakopbouw werd gerealiseerd en tot slot nr. 41 kreeg deze gevel in 1969. Alle zijn het panden die meer dan 120 jaar oud zijn.

Meelstr 48-46

Terug naar de overkant waar we op nr. 46 waren gebleven.

Nr. 46 is al heel oud. In 1984 zijn er dakkapellen opgezet en heeft het links een extra raam gekregen. Toen zal de gevel ook wit geschilderd zijn.

Meelstr 44a-44

Van nr. 44a en 44 zie ik in het bouwarchief enkel onduidelijkheid. Het lijkt of deze huizen in 1924 verbouwd zijn naar een ontwerp van A.J.J. de Wijs.

Nr. 42 kreeg in 1981 deze verhoogde gevel, een negentiende-eeuws huis.

Ook nr. 40 is oud. Fabrieksarbeider Adr. van Belkom verbouwde het pand intern in 1931. De gevel werd hier verhoogd in 1962.

Nr. 38 en 36 zijn ook van de negentiende-eeuw. De dakkapel van 38 is van 1958 en het grote raam is in 1969 aangebracht. Het grote raam van 36 dateert van 1971 en de woningbrede dakkapel is in 2015 aangebracht.

Ook de dakkapel van 34 dateert van ongeveer 2015. Ook dit was een oud eenlaags huis. Het kreeg in 1961 in opdracht van eigenaar aannemer A. van Breugel nieuwe gevels naar een ontwerp van Pierre van Rosendaal.

Op de tekening van 1961 stonden links naast nr. 34 drie eenlaagse onbewoonbaar verklaarde woningen die **nr. 32 tm 28** gehad zullen hebben en waar we nu, zestig jaar later nog steeds een verpauperd terrein aantreffen. We maken er een **verbeterpunt** van. Aan de overkant is in 2001 nieuw gebouwd, twee eengezinswoningen getekend door Pythagoras. Sober, zonder franje.

Meelstr 35 reclame

En als we toch met een **verbeterpunt** zijn, zijn we ook bij nr. 35 aan het goede adres.

Meelstr 39-35

We zien een reusachtig gebouw, zeker voor deze straat. Wat is hier gebeurd. In 1939 bouwde Jos Sparidans op deze plek een groot winkelwoonhuis. In 1968 is dit pand gesloopt en vervangen door dit moderne gebouw van Architectenburo Andrémarie Doevendans uit Enschoot. De winkel heette inmiddels Sparidans Loos en verkocht meubelen. In 1972 vond nog een flinke uitbreiding plaats. Maar blijkbaar is het met de firma snel misgegaan want in 1988 zien we onder opdrachtgeverschap van J. Verhagen zes groepen van vier wooneenheden het gebouw intrekken. De winkel lijkt geen nieuwe bestemming gekregen te hebben. In de etalage zien wij al lang niet gebruikte auto's staan, dik onder het stof en met leeggelopen banden. Het hele pand maakt al jaren een verwaarloosde indruk.

Meelstr 26-16

En als we dan weer naar de overkant gaan en het bouwarchief van nr. 28, 26 en 24 openen dan zien we dat Sparidans Loos ook aan deze kant van de straat zijn sporen heeft achtergelaten.

Meelstr 28

Het lijkt erop dat de drie onbewoonbaar verklaarde woningen door Sparidans zijn aangekocht en gesloopt. In 1973 bouwt de firma op het achterterrein van nr. 28 een zeer groot magazijn dat er nu nog steeds staat. Het is het pand met de damwandbeplating, een ontwerp van J.A.P. Spijkers uit Goirle. En we zijn nog niet klaar met Sparidans. Ook de panden 26 en 24 werden door de firma aangekocht, waarna in 1954 op het achterterrein van 26 een magazijn gebouwd werd dat in 1960 nog eens met een extra bouwlaag uitgebreid werd. De woningen 26 en 24 waren oorspronkelijk ook negentiende-eeuwse eenlaagse huizen. Ze kregen al in 1925 van koopman J. Jansen een verhoogde tweelaagse gevel. De gevel van nr. 26 kreeg van opdrachtgever Sparidans in 1967 een groot raam en bij die van 24 was dat al in 1966 gebeurd. Dan het pand 20-18. Merkwaardig deze hoge panden hier in de Meelstraat. De straat verandert ineens van een dorpsstraat met lage woningen in een straat met een stadse allure. In 1928 is hier een groot pand neer gezet met beneden een grote winkel en boven een royaal woonhuis. De bouwkundige was C. Schilders en de opdrachtgever J. van Doremalen, meubelmaker. In 1983 is de winkel verbouwd tot woning. De panden 16 en 16a waren ook van deze van Doremalen, al in 1920 toen ze verbouwd werden tot winkelhuis. In 1981 hebben ze deze gevels gekregen.

Meelstr 14-4

En dan zijn we met het erg fraaie rijtje oude woningen **nr. 14 tm 8** weer helemaal terug in de dorpse Meelstraat. In 1918 is de kap van deze woningen aan de voorkant opgetild tot 'franse kap' zoals die op de tekening genoemd wordt. Op de zijgevels is nog te zien dat een franse kap hetzelfde is als een mansarde kap. De dakkapellen zijn anders dan op tekening maar toch wel erg mooi in hun slankheid. Ook de stucwerk gevel bekoort. We zetten ze op onze **HI**lijst.

Meelstr 4

Nr. 4 zal ongetwijfeld vroeger (vóór 1900) uit twee woningen bestaan hebben. In 1967 werd de gevel met twee hoge en smalle deuren en vier hoge en smalle ramen vervangen door de gevel die we nu zien. Links kwam er een winkel in. De gevel aan de Paterstraat kreeg twee ramen. In 1980 heeft de Stichting Studenten Huisvesting Tilburg het pand betrokken en er studentenkamers in gemaakt. De gevel aan de Paterstraat kreeg toen de huidige indeling.

Meelstr 17

We steken de Paterstraat over en treffen daar aan een pleintje nog een stukje Meelstraat aan. Op de hoek op nr. 17 en verder doorlopend in de Paterstraat zien we woningen van architect Pieter Ghering gebouwd in 1977.

Meelstr 2a K trafo

Aan de overkant zien we op nr. 2a een trafostation dat door een kunstenaar een net niet passende stalen verpakking heeft gekregen.

Meelstr 13-5

En dan volgt een rijtje huizen tot nr. 1. Hier hebben vroeger alleen maar lage huisjes gestaan zoals **11, 9 en 7**. Deze laatste zien er nog origineel uit waardoor ze voor een plaatst op de **HI**lijst in aanmerking komen. Nr. 13 kreeg in 1967 zijn hoge gevel en nr. 5 in 1983. Hier werd in 1997 de garage, rechts van het huis verbouwd tot slaapkamer. Nr. 3 verhoogde zijn gevel in 1973 en verdubbelde deze naar rechts in 1984.

Dan lopen we nog een stukje Capucijnenstraat door tot aan de Klaverstraat. Het zijn alle huizen van vóór 1900.

Capucijnenstr 123-119

Nr. 123 is tot 1968 eenlaags geweest. In 2014 werd de gevel nog een halve meter verhoogd. In 1910 liet landbouwer J.C. Stokkermans een kamer veranderen in een winkel.

Nr. 121 heeft nog de oorspronkelijke hoogte maar de gevel heeft in 1978 een eigentijds aanzicht gekregen. In 1913 liet goudsmid J.M. Kramer hier een privaat bijbouwen. Op nr. 119 treffen we in 1923 de naam van tuinman G. Kerkhof aan. Hier wordt de gevel vernieuwd en verhoogd in 1993.

Capucijnenstr 115-117a

Nr. 117a en 117 zijn in 1928 door tuinier A. Verwijmeren van één tot twee woningen verbouwd. In 1976 kreeg 117a een groter raam en een woningbrede dakkapel. Links naast 117a lijkt een garage een andere functie gekregen te hebben.

In 1928 bouwde koopman Jos. Oostelbos achter nr. 115 een magazijn. In 1993 wordt het zadeldak van het huis verhoogd tot mansardekap.

We lopen terug naar de hoek Meelstraat Paterstraat en gaan daar rechtsaf de Paterstraat in. Daar behandelen we de rechterzijde.

Paterstr 48-42a

Op nr. 48, 46, 44 en 42a treffen we nog vier woningen van het bouwplan voor vijf woningen dat Sigma Bouw B.V. hier bouwde in 1977 naar een ontwerp van Buro voor Architectuur Pieter Ghering. De vijfde woning zagen we om de hoek, Meelstraat 17. Nette woningen maar niet echt een antwoord op de inspirerende overkant die we direct zien. Achter deze woningen is een terrein vrijgemaakt om te parkeren. Ad hoopt hier nog sporen van de Korvelse Molen aan te treffen. Die moet hier, op het snijpunt van Capucijnen- en Paterstraat ergens gestaan hebben maar we zien hier niets aan restanten.

Paterstr 28c-28

We lopen weer terug en zien rechts weer gekleurde woningen van Hurkmans en KOVOS. Het zijn vier woningen waarvan twee gestapeld, nr. 28c, 28b, 28a en 28. Publieke Werken was opdrachtgever en 1984 was het bouwjaar.

Nr. 26 is gebouwd in 1927 in opdracht van slager C. van Iersel en het ontwerp is van A.J.J. de Wijs. De jarendertig raamindeling is in 1977 uit het woonkamerraam verwijderd.

Over 24a treffen we in het bouwarchief geen informatie aan.

Hooistr 22

Over het volgende pand dat zijn adres de hoek om in de **Hooistraat** heeft en wel op nr. 22 wordt bescheiden informatie verstrekt: in 1985 zijn de beide woningen die toen één bedrijfspand vormden weer tot twee woningen gesplitst, in opdracht van de Gemeentelijke Woningdienst.

Hooistr 20-6

Dan twee woningen die wij op de **HI**lijst zetten, gebouwd in 1911 door J.A. Teulings. Er is bijna niets aan de gevels veranderd. Nog steeds mooie gevels, nr. **18 en 20**.

En het houdt niet op. Ook **14 en 16** maken we **HIP**. Apart die rode pannen, die dakkapellen van nr. 14 en dat metselwerk onder de goot. Het raam van nr. 15 is wat afwijkend behandeld.

Dan volgen nog vier degelijk gebouwde huizen die dateren van 1926 (nr. 6 tm 12), gebouwd door de kabelmaker A. van Elten. Nr. 6 heeft nog de originele verdeling in de bovenramen. De woonkamerramen hadden een eenvoudige vooral verticale verdeling.

Hooistr 3-1

We gaan via de overkant terug. Nr. 1 en 3 waren identiek zijn gebouwd in opdracht van de heer W. van Eindhoven. De gevel van nr. 3 is nog gaaf bewaard gebleven. De panden dateren van 1907 en zouden volgens de tekening van toen een zadeldak gehad hebben. Nr. 3 heeft in 1968 een nieuwe gevel gekregen.

Hooistr 9-1

Nr. 5 tm 19 zijn ook identieke huizen geweest. Maar liefst 8 stuks, een hele lange rij lage woningen, meer dan 120 jaar oud. Bij nr. 7 en vooral nr. 19 kunnen we nog zien hoe dat er toen uitzag. We lopen de rij na. Nr. 5 heeft in 1977 de huidige gevel gekregen, met toen nog twee aparte dakkapellen. De dakkapel van nr. 7 trekt veel aandacht.

Nr. 9 heeft zijn grote raam in 1964 gekregen en zijn grote dakkapel in 1971. Nr. 11 heeft zijn grote raam in 1969 gekregen en zijn grote dakkapel gelijktijdig met 9.

Nr. 13 zijn grote raam in 1962 en in 1965 zijn grote dakkapel. Nr. 15 heeft alles tegelijk in 1962 gebouwd. Bij nr. 17 treffen we in 1935 nog een naam van een bewoner: de getouwsteler A. Vingerhoets. Hier krijgt het pand zijn groot raam en dakkapel in 1976. En van nr. 19 valt niets eervol te vermelden.

We gaan rechtsaf verder met de Paterstraat. Al deze panden in dit stuk van de straat dateren van vóór 1900.

De nrs. 20 en 18 laten dat nog zien. Nr. 20 heeft nog de originele gevel. De dakkapel is hier in 1978 aan toegevoegd. Nr. 18 heeft in 1977 het grote raam en deze dakkapel aangebracht.

Nr. 16 en 14 hebben nieuwe verhoogde gevels aangebracht, resp. in 1964 en 1962.

Paterstr 12-8

Nr. 12, 10 en 8 hebben nog hun eenlaagse zadeldak gevels behouden met nog de originele raamopeningen en bescheiden dakkapellen (12 in 1978 en 10 in 2010) met uitzondering van die van nr. 8 die al in 1978 woningbreed in beeld verschenen is.

Paterstr 6-12

Bij nr. 6 kom ik in 1921 in het bouwarchief de naam van wever P. Hendriks tegen. Het gaat over hemel- en huishoudwater, niet over de ingrijpende wijzigingen in de gevel die hier in de loop der tijd zijn aangebracht. Ook bij nr. 4 geen meldingen van dakkapellen of woonkamerramen.

Nr. 2 is al in 1919 verbouwd tot winkelhuis, toen in opdracht van bakker Coomans. In 1982 gebeurde het omgekeerd. Het winkelhuis werd weer woning.

We lopen via de overkant terug. Over Paterstraat 3 en het hoekhuis hebben we het al gehad toen we net in de Akkerstraat waren.

Paterstraat 5 is ook gebouwd door steenkolenhandelaar Van Lieshout als werkplaats en magazijn. Dat gebeurde in 1955. Enkele jaren later, in 1959 werd dit gebouw aanzienlijk uitgebreid door een andere opdrachtgever. J.Hens en met een andere bestemming: confectiefabriek. Rond 2010 is het pand verbouwd tot huisvesting voor onzelfstandige studentenwoningen.

Paterstr 15-9

Nr. 9 en 11 zijn nog goed geconserveerde negentiende-eeuwse eenlaagse woningen. De bescheiden dakkapel van nr. 9 is in 1975 aangebracht en die van 11 dateert al van 1959. Nr. 13 en 15 zijn ook oude woningen. Nr. 13 heeft in 1979 zijn woonkamerraam vergroot en een dubbelle dakkapel aangebracht. De gevel van nr. 15 is nog goed bewaard gebleven. De dakkapel zou hier van 1933 dateren.

Ook nr. 17 is als laag begonnen, met een mansardekap en vóór 1900. De tweelaagse gevel die we nu zien dateert van 1968. In 1922 kom ik hier de naam tegen van J. Spijkers, fabrieksarbeider.

Nr. 19 tm 25 waren honderd jaar geleden vier identieke panden maar hebben intussen hun eigen ding gedaan. Op nr. 19 kom ik in 1948 de naam tegen van tricotage-arbeider G. van Diessen die dan een bescheiden dakkapel aanbrengt. In 1963 komt het grote raam in de gevel en in 1997 is de tijd gekomen voor de grote dakkapel, woningbreed. In 1974 krijgt nr.21 zijn huidige uiterlijk: een groot raam en een grote dakkapel. Nr. 23 krijgt in 1978 zijn huidige dakkapel. Het grote raam is dan al aangebracht.

Paterstr 25

Op nr. 25 komen we in 1928 de naam van steenkolenhandelaar Jud. van Lieshout tegen. Hij verbouwt dan deze woning tot winkelhuis. In 1932 bouwt hij een loods op het achtererf en in 1935 brengt hij een dakkapel op zijn mansardedak. Deze van Lieshout kwamen we al eerder tegen in het begin van de straat, op de hoek met de Akkerstraat.

Paterstr 29-27

27 Ds

Nr. 27 en 29 zijn nog hele mooie panden, gebouwd in 1915 door dezelfde kopergieter die 6 jaar later het grote buurhuis zou bouwen: Jos van 't Hof. We zien chique eenlaagse huizen met een topgevel boven de voordeuren en mooie brede jaren dertig ramen (werden dus al eerder toegepast) in de gevels. Ook een mooi tegeltableau onder de kroonlijsten. Kortom, ze verdienen een plaats op onze **HI**lijst zeker als de bovenlichten boven de voordeuren wat meer op elkaar afgestemd worden. Op de tekening van 1915 zie ik de naam staan van W. van Eindhoven. Het zal de architect zijn.

Paterstr 31-37

Paterstr 35-33 D

Dan volgt een indrukwekkend en kolossaal huis of bij nader inzien vier huizen, nr. 37, 35, 33 en 31, gebouwd in 1921 voor, zoals gezegd, de heer Van 't Hof, twee benedenwoningen en twee bovenwoningen. De naam van de architect is niet te ontcijferen. Maar wat een groot huis En waarom worden hier in deze straat zo'n hoge huizen gebouwd? Jammer dat de gevels van het pand een vervuilde indruk maken. Ze verdienen beter. Alle ramen hadden in 1921 een zesruitsindeling.

Paterstr 41-37a

Nr. 37a is vroeger een mooi groot huis geweest, een benedenwoning en twee bovenwoningen. A. Machen was de architect en het pand dateert van 1923 en is gebouwd in opdracht van wagenverhuurder W.A. de Beer. Het pand heeft enkele jaren terug ramen met platte profielen gekregen. In 1978 is de deur die op de begane grond links in de gevel zat verwijderd.

Paterstr 39

Aan **nr. 39** is al jaren geen onderhoud verricht. Het is van dezelfde niet te ontcijferen architect als het grote huis op o.a. nr. 31. Het is gebouwd in 1920 in opdracht van Fr. Smits. En dan lezen we in het bouwarchief dat J.F.J. Sparidans die in de Meelstraat al zo'n verleden heeft achter gelaten ook hier nog dit pand verbouwd heeft. Het was in 1976 toen hij hier dit winkelhuis vergrootte en het magazijn achter Meelstraat 35 uitbreidde. Ook hier maken wij, net als in de Meelstraat een **Verbeterpunt** van.

Nr. 41, gebouwd in 1921, heeft een gevel die indruk wekt, met een pontificale stenen topgevel. Jammer dat de onderverdeling uit de bovenramen gehaald is, maar het pand is mooi genoeg voor een **HIP**vermelding.

Nr. 43 is in 1922 gebouwd in opdracht van meesterknecht P. Happel en de architecten zijn Machen en Meyneken. We zien het aan de streep stenen die wat uit de gevel steken. De ramen boven zouden volgens de tekening negenruits moeten zijn en de bovenlichten beneden zesruits. Maar die veelruits ramen zien we alleen in de voordeur nog terug.

Meelstr 45

Nr. 45 is een woning met een heel lange zijgevel aan de Meelstraat, gebouwd in 1923 als bakkerij en winkelhuis voor banketbakker Rutten. In 1926 kwam achter de winkel ook een lunchroom. In 1982 is het pand binnen grondig verbouwd voor kamerbewoning. In 2013 zijn de twee kleine dakkapellen vervangen door grote exemplaren.

We steken de Meelstraat over. Het huis op de hoek hebben we al in de Meelstraat behandeld.

Paterstr 49-55

Het volgende huis is Paterstraat 49. Tot en met 55 zijn dit nog negentiende-eeuwse woningen, oorspronkelijk eenlaags met zadeldak. Nr. 49 heeft zijn gevel verhoogd in 1965. Het woonkamerraam was toen al vergroot. Bij nr. 51 komen we in 1936 de naam tegen van textielarbeider M. Lemmens die zijn huis intern verbouwt. Hier vindt de gevelverhoging en raamvergroting ook in 1965 plaats.

Bij nr. 53 komen we in 1929 de naam tegen van fabrieksarbeider H. Smulders, ook voor een interne verbouwing. Hier wordt in 1984 een dakkapel op het huis geplaatst.

Nr. 55 heeft nog een fraaie gevel, geblokt gestuukt met de originele afmetingen van raam en voordeur. De dakkapel dateert van 1983.

Paterstr 55a-55d

En dan zien we op nr. 55a tm 55d vier woningen die nog niet zo lang geleden gebouwd zijn. In 1980, in opdracht van C. Kroot uit Diessen naar een ontwerp van Architectenburo Peter de Rooij uit Diessen. Het zijn nieuwe woningen maar het lijken weer woningen uit de vorige eeuw, eenlaags met mansardekap en per woning een raam en een deur. De deuren lijken wel erg laag.

We gaan rechtsaf, de Capucijnenstraat in, via de rechterkant heen en via de overkant terug.

Capucijnenstr 139-143

We beginnen bij nr. **141 en 139**. Hier zijn eind negentiende eeuw drie huizen in een rij gebouwd, twee aan de linkerkant van het rijtje 139 en 141, met een raam en een deur en één rechts daarvan, het zal nr. 137 geweest zijn of een nummer aan de Paterstraat, een huis met links en rechts van de deur een raam. In 1909 werd onder architectuur van C.J.H. van Domburg van het rechtse huis een café gemaakt. Het café zal voor de nieuwbouw die we net zagen gesloopt zijn. Het zijn nog twee mooie huizen met hun geblokt stuukwerk. Het raam van 139 is een keer verbreed. Toch zetten we ze op onze **HI**lijst, samen met **143** dat nog een geheel intact gebleven negentiende-eeuws huis is.

Capucijnenstr 147a-145a

Dan krijgen we op nr. 145a en 147a twee heel verschillende huizen onder één kap die anders dan bij normale tweekappers het geval is, ontworpen zijn door twee aparte architecten, en twee aparte opdrachtgevers hebben gehad. Wat ze gemeenschappelijk hebben is het kleur- en materiaalgebruik. Nr. 145a is een ontwerp van Architectenburo Peter de Rooij uit Diessen en nr. 147 van Studio van Hees uit Hilvarenbeek. De ontwerpen zijn heel mooi op elkaar afgestemd. Nr. 145a is in 1983 en 147a in 1980 gebouwd.

Capucijnenstr 153

Dan krijgen we een lege ruimte waar nr. 149 gestaan zal hebben, vervolgens een garage die hoort bij nr. 153, waar nr. 151 gesitueerd zal zijn geweest. Van deze nummers die niet meer bestaan krijg ik in het bouwarchief geen geschiedenis, maar ik zie, voorbij nr. 161 waar ook een gat in de gevelwand is geslagen dat daar het terrein van Sparidans aan de Meelstraat op aansluit wat mij doet vermoeden dat ook hier huizen door Sparidans verwijderd zijn om een opslagplaats en parkeerterrein te realiseren.

Capucijnenstr 157-161

De hele rij van 153 tm 161 zijn eenlaagse zadeldakwoningen geweest van vóór 1900. In 1947 staan ze in het bouwarchief op naam van slager M. de Beer. Drie huizen hebben dan twee ramen in de voorgevel en nr. 159 en 161 slechts twee ramen. Tussen 155 en 157 is een onderdoorgang van een twee meter breed. Het was in 1947 nog een mooi rijtje. Daarna zijn de woningen uit de pas gaan lopen. In 1980 hebben 159 en 161 hun gevels verhoogd.

Nr. 169 is pas het volgende huis. Daartussen ligt nog het verloederde terrein van Sparidans. We zullen het hier ook als **Verbeterpunt** opgeven met de vermiste huisnummers, **163, 165 en 167.**

Capucijnenstr 169

Nr. 169 zelf is waarschijnlijk als winkelhuis gebouwd, vóór 1900. In 1926 is dit winkelhuis in opdracht van G.H. de Beer verbouwd en is er een bakkerij achter gebouwd, naar een ontwerp van Jos Panis. In 1974 is de onbewoonbaar verklaarde woning op nr. 171 gesloopt en is de grond bij de woning getrokken. Het pand kreeg een zijgevel die uitkeek op de grond van 171 en het winkelhuis werd tot woning verbouwd. Dan volgen op nr. 173a, 175a, 177a en 179a vier nieuwe woningen met een oud uiterlijk. Lage gevels met hoge daken. Buro voor architectuur Pieter Ghering heeft ze ontworpen. Nieuw wil in dit geval zeggen gebouwd in 1980. De opdrachtgever was Publieke Werken.

Capucijnenstr 173a-181

Nr. 181 is oud van vóór 1900 maar met een nieuw gezicht. Rond 1980 zal dat nieuwe gezicht aangebracht zijn. In 1915 kom ik de naam tegen van landbouwer W. Stopen die dan twee loodsen op zijn erf laat bouwen en in 1933 de naam van landbouwer A. van Pelt die dan zijn huis intern verbouwt.

Capucijnenstr 183-187

Achter 181 staat een soort boerderij, die je normaal van de straat af niet ziet. Ad is destijds bij de renovatie van St. Anna (rond 1980) als buurtbewoner betrokken geweest en kan ons daarom dit soort verrassende plekjes laten zien.

Capucijnenstr 189-193

Dan zijn nr. 189, 191 en 193 aan de beurt. Ze behoorden bij een rijtje van drie woningen die hier gebouwd zijn vóór 1900. Rond 1911 zijn ze alle drie in opdracht van C. Hopmans verbouwd. Nr. 189 en 191 hebben beide in 1933, nr. 189 in opdracht van de textielarbeider Joh. van Lieshout en nr. 191 in opdracht van textielarbeider P. Vermeer, hun gevels opgetrokken.

Capucijnenstr 193

Op nr. 193 heeft in 1928 isolateur F.H. Peeters een heel nieuw woonhuis met café opgericht naar een ontwerp van architect C.P.A. van Herk. Het pand moet vroeger mooi geweest zijn. Je ziet nog mooie baksteendetails. Het staat er wat vervallen bij. Nr. 189 heeft in 1984 bij een renovatie door de Gemeentelijke Woningdienst zijn gevel nog wat veranderd.

Capucijnenstr 199a-197

Dan zijn de kleurrijke Sint Annawoningen van KOVOS en Hurkmans weer aan de beurt, nu met een cluster van drie, nr. 197, 199 en 199a.

Dan kunnen we als we de Boekweitstraat overgestoken hebben grote stappen maken.

Capucijnenstr 203-211a

Hier zien we op nr. 203 tm 211, 211a en 211b nog de zeven woningen die wij van het Boekweistraatplan van aannemer Joh. W.D. van Loon nog te goed hadden, gebouwd in 1928 en getekend door Frans van Loon. Ook hier overal vergrote woonkamerramen behalve in de dwarskapwoning waar het raam naast de voordeur de originele raambreedte nog laat zien.

Capucijnenstr 217a-213

Dan volgen op nr. 213, 215 en 217a drie woningen gebouwd in 1980 in opdracht van Publieke Werken naar een ontwerp van 'buro voor architectuur van der wegen van der bolt'. Eenlaags, met dakkapellen die net niet of net wel door de gevel gezakt zijn en met op de hoek van de straat een afgesnuite gevel. We zien op de plaats waar de woningscheidende wand moet zitten 'schouder' in de gevel die we traditioneel alleen maar onder tuitgevels aangebracht zien.

Capucijnenstr 219-229

We steken de straat naar de Haverhof over en krijgen dan een rijtje van vijf woningen van dezelfde opdrachtgever, Publieke Werken, maar een andere architect: Bart Kerkhofs. Hier is het de dakkapellen wel gelukt om de gootlijn te doorbreken. Het betreft de nrs. 219, 221, 221a, 223a, 225a en 227, ook gebouwd in 1980.

Capucijnenstr 271-239

De volgende rij woningen is weer van 'buro voor architectuur van der wegen van der bolt' met dezelfde opdrachtgever Publieke Werken en hetzelfde bouwjaar 1980. Het betreft één eengezinswoning nr. 219 en 16 zogenaamde Van Dam-wooneenheden, nr. 239 tm 247 en 251 tm 271.

Capucijnenstr 156

We draaien om en gaan via de overkant terug. Wijkcentrum Nieuwe Stede (Capucijnenstraat 156) trekt alle aandacht met zijn golvende gevel in een rode steen en twee grote uitgebouwde ramen, gebouwd in 1996. Publieke Werken was de opdrachtgever en Crox en Roefs waren de architecten. Een stoer gebouw, maar wie heeft hier zo brutaal dat trafohuis tegen aan gezet? Kan dat niet naar het parkeerterrein verhuizen samen met de glasbak. Een **Verbeterpunt**.

Capucijnenstr 150c-150

Dan volgt een rijtje van vier woningen, nr. 150d, 150c, 150b en 150a. Het zijn dezelfde huizen als die we aan de overkant zagen, van Publieke Werken, Bart Kerkhofs en bouwjaar 1980.

Dan vanaf nr. 150 tm 136 acht woningen gebouwd in 1938 door rijwielhandelaar de Kort met architect H. Leermaker(s?). Nette woningen, zeker waar ze nog de originele raamindelingen hebben zoals op nr. 138 en 140.

Capucijnenstr 122

Op nr. 122 zien we een vrij nieuw gebouw (2008) van de architecten Habraken en Smulders die, als we kijken naar het hekwerk rond het dakterras, zich hier van hun frivole kant laten zien. Hier heeft vroeger de kartonnagefabriek Atlanta gestaan. Of is het woongebouw dat we nu zien een verbouwing van de fabriek geweest. Nu zitten er vijf appartementen en vier kamers in. Eerder was er een sportschool in gehuisvest en ik kom ook de naam van Studio van Hees op een tekening tegen.

Capucijnenstr 118-116

Nr. 120, 118 en 116 zijn weer drie gekleurde woningen, gebouwd in 1984 door P.W. naar een ontwerp van Jo Hurkmans en KOVOS.

Capucijnenstr 112-102

Dan volgt een mooie rij huizen gebouwd in 1939 door de Firma Heerkens van Bavel met hun huisarchitect Noud Heerkens. De rode stenen geven het geheel een chique aanblik, zeven woningen, nr. 112 tm 100. Bij o.a. nr. 102 zien we nog de originele bovenramen. Bij alle huizen zijn de oorspronkelijke raamindelingen uit de woonkamerramen verwijderd.

Capucijnenstr 96-94

96 D

Dan zoeken we nr. 98. Dat pand bestaat niet meer. Nr. 96 heeft het blijkbaar aangekocht, het afgebroken en hier een uitbreiding van 96 gerealiseerd. Heel mooi gemaakt, zo goed

aangepast dat je bijna niet ziet dat het een uitbreiding van een huis uit 1934 is. De complimenten zijn voor architect Martin de Brouwer. We voegen **no 96** aan de **HI**lijst toe.

Nr. 94 is een in 1969 gebouwde woning die in 1978 gesplitst is in twee woningen. Het oorspronkelijk ontwerp is van Architectenbureau Ghering en van Dooren. Het lijkt erop dat de splitsing onlangs weer ongedaan gemaakt is.

Capucijnenstr 90a-86

Nr. 90a en 88a is als tweekapper gebouwd in 1980 in opdracht van Publieke Werken naar een ontwerp van Jo Hurkmans. De ingang van 90a is in de zijgevel te vinden. Nr. 86 is in 1965 gebouwd. Er staat geen naam van een architect op de tekening. Beneden een garage en berging en boven de woning. Eenzelfde woning was twee jaar eerder op nr. 84 gebouwd.

Capucijnenstr 82

Vervolgens op 82 nog een goed onderhouden pand van de firma Wassenberg, de zonwering specialist. Meer dan 120 jaar oud, de BAGviewer geeft zelfs 1867 als bouwjaar aan. Links de bergplaats en rechts de woning. Een mooi dak met oude pannen, meer kunnen we er niet van vertellen.

Capucijnenstr 80

80 D

En daarnaast op nr. 80 een onlangs geheel opgeknapte gevel van een voormalig schoolgebouw, geblokt gestuukt in twee en drie bouwlagen.

Capucijnenstr 80 Dk

Een opvallende nis met een mooi beeld van een onbekende heilige.

Capucijnenstr 80a (acherkant Korvelseweg 187)

De GGZ heeft hier een tiental jaren geleden nieuwe gebouwen neergezet onder architectuur van Ooms Architecten uit Amersfoort en daarbij een deel van de voormalige fraterschool met de geblokte gevel gebruikt. De school die rond 1900 gebouwd moet zijn heeft in 1912 een verdieping extra gekregen en de bijzondere gevel, die nu de Capucijnenstraat nog steeds siert, ontworpen door bouwkundige H. vd Hout.

In 1938 kreeg de school de naam St. Aloisius (de heilige in de nis?) en later zie ik ook de naam van St. Canisius Mavo in het digitale archief verschijnen.

Paterstr 57b-Capuijnenstr

We lopen de straat uit en gaan rechtsaf de Paterstraat in waar nr. 57 op ons staat te wachten. Ook deze straat heeft al rond 1900 een in principe aaneengesloten bebouwing gekend van eenlaagse huizen. Dat is ook met dit hoekhuis het geval. In 1918 verbouwde de fabrieksarbeider F. van Oers deze eenlaagse woning met mansardekap tot winkelhuis. In 1966 kreeg het pand zijn huidige twee lagen hoge gevel en in 2009 keerde de woonbestemming terug.

Paterstr 59-71

Van nr. 59 valt niet meer te vermelden dan dat er in 1956 een vergunning is verleend voor een verbouwing tot winkelhuis. We zien een eenlaags huis met zadeldak en nog een origineel lijkend raam en voordeur.

Nr. 63 heeft in 1968 zijn gevel met een bouwlaag verhoogd met architect J.A.C. Huijsmans en heeft kort daarna ook nr. 61 in verhoogde staat erbij gekregen.

Nr. 65 is in 1997 verhoogd en heeft zo te zien een garage op de oude woonkamerplek gekregen.

Nr. 67 en 69 kregen in 1928 boven hun naast elkaar liggende voordeuren een topgeveltje. Op het bouwformulier lees ik bij de rubriek 'opdrachtgever': 'Gez. Vermeer, van beroep modisten'. Het fraaie geveltje is in 1972 moeten wijken voor een hele nieuwe tweelaagse gevel voor beide panden.

Paterstr 73-75

Nr. 71, 73 en misschien ook wel 75 zijn dezelfde eenlaagse huizen geweest. Nr. 73 laat dat nog zien. De gevel van 71 ging in 1977 omhoog naar een ontwerp van Publieke Werken. De gevel van 75 deed hetzelfde maar reeds in 1960, in opdracht van W. Engel en naar een ontwerp van P.M.J. Wayers.

Paterstr 75a-75b

De woning op nr. 75a is al in 1927 opgericht, in opdracht van de magazijnknecht C. Peij en het ontwerp is van Bern. Simons. In 1959 is het bijgebouw rechts in beeld verschenen.

Nr. 75b is in 1925 gebouwd in opdracht van C.W. Booms en naar een ontwerp van Constant Panis. De meerruitsramen op de verdieping zijn nog origineel maar de ramen op de begane grond waren oorspronkelijk tweeruits schuiframen. De poort naar achteren is dichtgemetseld en heeft, te zien aan het raampje, een andere bestemming gekregen.

Paterstr 77-79

77 Ds

Nr. 77 en 79 zijn heel fraaie eind negentiende-eeuwse huizen, maar er is wel het een en ander mee gebeurd. Wat betreft nr. 77 viel dat wel mee: in 1927 werd hier een dakvenster aangebracht in opdracht van E. Adams, beambte bij de Tilburgse Waterleiding. Dat was alles. Bij nr. 79 begon het bouwnieuws al in 1920 toen rijtuigmaker P. van d. Ven een werkplaats liet aanbouwen. De volgende ingreep in 1949 van de toenmalige eigenaar brood- en banketbakker A. Schaapendonk was indrukwekkender. In het huis was aan de linkerkant onder een getoogde strek een brede overdekte poort naar achteren ondergebracht, geheel in de stijl van het mooie huis. Door een brand is die poort en de achter- en bovenliggende ruimte in 1949 verwoest. Deze ruimte is niet meer hersteld maar er is twee meter naar rechts een nieuwe eindgevel op gemetseld. De onbebouwd gebleven ruimte naar achter is toen afgesloten met een nieuwe poort. De volgende ingreep vond plaats in 1969 toen het raam in de voorgevel vergroot en de deur verlaagd werd. Over de dakkapel treffen wij in het bouwarchief geen gegevens aan. Ondanks de verbouwingen die bij nr. 79 hebben plaats gevonden zetten wij toch beide panden op onze **HI**lijst vanwege de fraaie architectuur en het veelbewogen verhaal van de panden.

Paterstr 81-89

85 Ds

Op nr. 81 vond de eerste geregistreerde verbouwing plaats in 1911 op naam van H. van Oudheusden, een interne verbouwing. In 1973 zijn de twee ramen in de gevel vervangen door één groot raam maar in 2007 is de gevel weer in de oude staat teruggebracht. Complimenten voor de 'dader' B. Bidaoui. In 1985 zijn er twee bredere dakkapellen aangebracht die later aan elkaar gekoppeld zijn.

Nr. 83 krijgt van ons meteen een **HIP**vermelding. Dit pand verkeert nog helemaal in de staat van vóór 1900 en heeft nog een prachtige rijkversierde stenen dakkapel. Een chique huis met zijn twee ramen en eigen achterom.

Nr. 85 heeft dezelfde kwaliteit gekend als nr. 83 maar heeft toch te veel aan de gevel veranderd om ook voor een HIPvermelding in aanmerking te komen. In 1922 komen we er de naam tegen van de timmerman Aug. de Jong. Bij een renovatie die in 1976 plaats vond was het raam in de gevel al vergroot en de dakkapel aanzienlijk verbreed.

Paterstr 87-89

Van nr. 87 weten we alleen dat de gevel is opgetrokken in 1976, op sobere wijze. Op nr. 89 heeft lang een woning met pakhuis gestaan. In 1919 worden in het pakhuis twee ramen gemaakt in opdracht van vrachtrijder J. Govers. Later komen we de naam tegen van A. en W. Teurlings, graanhandelaren. In 1988 is de bestaande bebouwing in zijn geheel gesloopt en is er door 'De Kok Interieurs' in een witte steen een winkel met vier woningen gebouwd, nr. 89 en 89a tm 89d.

Dan is nr. 91 aan de beurt. We schreven er een moNument van de week over, nr. 279:

Woonhuis in de stijl van de Amsterdamse School in de Paterstraat in Tilburg.

In 1933 liet weduwe Verwijmeren op een terrein achter haar slagerswinkel aan de Korvelseweg nr. 169, het huidige eetcafé Berlijn, en achter haar daarnaast gelegen woning op nr. 171 een nieuw woonhuis bouwen aan de Paterstraat. Om voldoende ruimte te krijgen moest de keuken en de slagerswerkplaats van nr. 171 hiervoor verplaatst worden. De nieuwe woning kreeg het adres Paterstraat 91. Architect was Adrianus (A.P.C.) van Gool (1900-1976) die bouwde volgens de principes van de Amsterdamse school en de hofleverancier van die stijl voor Goirle wordt genoemd. Hij heeft zich gelukkig niet beperkt tot Goirle, zodat we in Tilburg ook aan de Paterstraat een pand van hem kunnen bewonderen. Adrianus van Gool was opgeleid tot architect via avondstudies aan de RK Leergangen in Tilburg. Daarvoor had hij het timmermansvak geleerd in de timmerwerkplaats van Textielabriek Van Puijenbroek in Goirle bij zijn broer Jan die daar chef van de technische dienst was. Kenmerkend voor de Amsterdamse School zijn hier de verticaal hangende dakpannen aan de onderkant van het dak, de verticale stroken van anders gekleurde baksteen op de zwaar aangezette schoorsteen en de asymmetrie in de gevel. Ook vallen de bovenlichten in de ramen op. Het pand is geen monument.

Korvelseweg 169

We gaan rechtsaf de Korvelseweg op. We lazen het net al, hier op nr. 169 had weduwe Verwijmeren heel lang haar slagerij. Het pand kreeg daarna een horecabestemming. Nu is er eetcafé Berlijn gevestigd. Het winkelhuis van de slagerij was ook op nr. 171 gevestigd. In 1973 werd dit pand een aparte winkel toen modemagazijn De Leeuw zich hier vestigde. Nu zit er warme bakker Hicret.

Korvelseweg 173-171

Op nr. 173 veranderden in 1919 Gebr. de Jong de bestaande eenlaagse woning in een grossierderij in tabak. In 1928 wordt het pand met twee lagen verhoogd en krijgt het aan de bovenkant van architect Bern Simons de huidige gevel, in opdracht van H. Gaudelius. De winkelpui verandert daarna met enige regelmaat.

Korvelseweg 177-175

Dan volgen op nr. 175 en 177 twee huizen waarvan de gevels in 1979 opgetrokken werden. De huizen achter de gevels zijn arbeiderswoningen geweest, nog vóór 1900 gebouwd door de Gebroeders Diepen.

Korvelseweg 179

Dan op nr. **179** een bijzonder huis, in 1939 gebouwd door architect Frans Ruts als boven- en benedenwoning. We zien een rode handvorm gevelsteen met terugliggende voeg. De ingang naar de bovenwoning is dicht gezet. In het pand zijn nu een aantal woonstudio's ondergebracht.

Korvelseweg 183-181

De nrs. **181** en **183** zijn op het einde van de negentiende eeuw eenlaags gebouwd. Eerst was er sprake van één woning. In 1910 is die woning door Jos. Hoosemans veranderd in twee woningen. In 1921 is in opdracht van wollenstoffenfabrikant H. van Dooren nr. 181 vergroot en kreeg het zijn huidige, tweelaagse gevel. De architect heeft een niet te lezen naam. Nr. 183 is in 1931 tweelaags geworden in opdracht van L. Simons. De bouwkundige H. van Krieken zorgde voor de tekening. We zetten dit mooie ensemble in zijn geheel op de **HI**lijst.

Korvelseweg 187

Korvelseweg 187 D

187 K

Op nr. 187 zien we achter op het terrein de gebouwen van de GGZ die we net op het adres Capucijnenstraat 80 gezien hebben.

Korvelseweg 189

Dan de panden 189 en 191. Een mooi ensemble van vóór 1900 tot er in de voorgevel van 191 in 1987 een nieuwe winkelpui gezet werd....We plaatsen de panden, ook 191, toch op de **HI**lijst omdat 189 dit verdient heeft.

Pand nr. **195** is blijkbaar gesloopt. We treffen hier alleen nog een ommuurde parkeerplaats aan. Deze eigenaar zou toch verplicht moeten worden iets van enige omvang terug te bouwen. We maken er een **Verbeterpunt** van.

Nr. 199 is een heel mooi pand geweest dat architect Bern. Simons in 1919 voor zichzelf liet bouwen in één en gedeeltelijk twee bouwlagen. Toen Stella Artois in 1977 langs

kwam was het afgelopen met de schoonheid van deze gevel en kreeg het pand de huidige gevel, maar dan met gezellige veelruitsramen beneden. Donna Reed was de naam van de bar.

Korvelseweg 201-207a

En dan volgt een heel mooi ensemble dat veel van het vorige goed maakt. Eerst **nr. 201** dat samen met **203** in 1913 opgetrokken werd. C.J.H. van Domburg was de architect. Ik kom verder de naam tegen van J. Pruimboom en kleermaker J. Bartels. In 1955 wordt dit pand door K. Gaillard van Bladel van woning tot winkelhuis verbouwd en veranderen twee verticale ramen in één grote horizontale etalage. In 1966 is juwelier Bresson in de winkel gevestigd en sinds 2015 is het pand in appartementen opgedeeld. Nr. 203 is het evenbeeld. Hier wordt de woning in 1956 door Mevr. E. Janssen-Franken tot winkel verbouwd. De gevels van Van Domburg met de opvallende erkers en daartussen de Vlaamse gevel zijn nog intact.

Ook de gevels van **nr. 205** en **207** mogen gezien worden. Deze tweekapper werd in 1913 gebouwd als resp. woning en winkelhuis in opdracht van de winkelier Alph. Prince. De architect is niet bekend. Ook hier zien we mooie erkers met daarboven opvallende topgevels. De ruitjes in de bovenlichten van 207 zijn op sommige plaatsen iets te zwaar aangezet.

Korvelseweg 209a-209

Nr. 209 en 209a zijn panden met een heel eigen gezicht en in de geschiedenis gegroeid. Voor 1911 een breed eenlaags winkelhuis met zadeldak met in de gevel een deur en vier smalle ramen. In 1911 wordt de winkel door koopman J. C. de Kort vergroot. De hele voorgevel wordt etalage met in het midden een winkel deur. Het pand blijft nog eenlaags.

In 1922 gaat de gevel omhoog in opdracht van dezelfde de Kort maar het woonhuis krijgt een gezicht aan de straat, links op nr. 209a. De gevel krijgt in het midden zijn karakteristieke topgevel met twee kantelen. Een architect wordt niet genoemd. In 1941 bouwt A. de Kort voor zijn rijwielhandel achter op het erf van 209 een groot magazijn in twee lagen, een ontwerp van P.M.J. Wayers. Tot 1996 treffen we nog de naam van de Kort in het bouwarchief op dit adres. We zetten het hele ensemble nr. 201 tm 209a op onze **HI**lijst en gaan als dat gebeurd is de hoek om, een nieuw straatje in, de Minderbroederstraat en treffen daar nog een gebouw van een verassende architectuur aan op de nrs. 30 tm 24.

Minderbroeders pad 30-24

Het zijn vier grondgebonden woningen die hier in 2018 gebouwd zijn op de plaats waar rijwielhandel De Kort tot voor kort zijn magazijn had staan. Binnen contouren van dit bedrijfsgebouw is er in een Belgische orangerode steen in een industriële stijl onder architectuur van Ontwerplab (Martijn Honselaar) aan de buurt die dat goed kon gebruiken een kwaliteitsinjectie gegeven.

Minderbroeders pad

Aan de overkant zien we op nr. 1 een gebouw met een geschiedenis. Rond 1920 stond hier de pettenfabriek van Gebr. Verspaandonk. Daarna heeft zich hier de cartonnagefabriek Atlanta van Emanuel Mendels zich gevestigd. De noodlottige geschiedenis van deze Mendels (met vrouw en drie van zijn vier kinderen vermoord in Sobibor) hebben wij beschreven in moNument 102, Bredaseweg 422. De fabriek heeft nog tot 1982 bestaan onder de naam Van Opstal Atlanta. In 1994 is daarna Sportschool Body and Mind opgericht en daarna is rond 2000 die sportschool verbouwd tot woningen. De spiegelgevels die we nu zien zijn van deze laatste verbouwing, een

ontwerp van L. Bruers uit Goirle. Op nrs. 3 en 5 zien we nog magazijnen die rond 2004 verbouwd zijn tot woningen ten behoeve van kamerverhuur. De eisen die aan de brandtrap gesteld worden lijken die van welstand te overrulen. We maken van deze situatie een **Verbeterpunt**.

We gaan weer terug, rechtsaf naar de Korvelseweg. Nr. 213 is daar aan de beurt. De gevel die we hier zien is van het in opdracht van F. van Iersel in 1963 gebouwde winkelhuis. Een meubelwinkel met showroom op de verdieping en een woning op de tweede verdieping. Het ontwerp was van architectenbureau van der Wegen en van der Bolt. Tot half jaren negentig heeft van Iersel zijn meubelen er verkocht. In 2000 is er een snookercentrum in getrokken maar dat is inmiddels ook weer vertrokken.

Korvelseweg 215

Nr. 215 en 217 zijn in 1913 gebouwd in opdracht van Fa. W. van Boxtel Electriciens. Het ontwerp is van C.J.H. van Domburg, maar daar is niet veel meer van te zien. Op de tekening van 1913 zien we veel meer verfijndheid dan we nu zien. Van de begane grond is in 1989 bijna alles onder en achter een luifel weg getimmerd. Daarboven zien we een erker die grotendeels achter schrootjes verdwenen lijkt. Boven op deze erker is een hekwerk aangebracht waarvan de spijlen het zicht op de achterliggende gevel wegneemt. Datzelfde wordt door twee dwars op de gevel aangebrachte reclameborden gedaan. Kortom we maken er een **Verbeterpunt** van. We vergeten nog te vertellen dat op nr. 215 lange tijd apotheker Sleddens heeft gewoond en gewerkt die er in 1950 een praktijk- en wachtkamer in liet maken.

Korvelseweg 219-223

Als we dan toch aan het verbeteren zijn dan kan ook de uitbundige reclame van onze Oost-Europese medemens op nr. 219 tegelijkertijd worden meegenomen zodat we ook

de gevel achter die reclame kunnen zien. Die dateert van 1979 toen de AMRObank hier een bijkantoor liet bouwen naar een ontwerp van Architectenbureau Sadée en van Keep uit Roosendaal, in de stijl van de Bossche school. In 2009 toen de AMRO vertrokken was liet de nieuwe eigenaar rechts naast de twee 'doorgezakte' ramen op verdieping door Studio van Hees uit Hilvarenbeek een derde raam door de kroonlijst zakken. Zo komen we bij nr. 223 terecht. Jos van Dongen heeft hier al rond 1900 een stoelenmakerij gehad. In 1939 heeft hier een lederhandelaar C. van Dongen, waarschijnlijk een zoon, een nieuw huis gebouwd. De naam van de architect is moeilijk te lezen: 'Van Wijck uit Teteringen' maak ik ervan. De ramen hadden alle een vierruits verdeling zoals we die in de dakkapel nog steeds zien.

Korvelseweg 225-235

Nr. 225 en 229 werden in 1939 gebouwd door garagehouder L. Naaijken, twee bovenwoningen en beneden een Volkswagengarage. De garage is in twee fases uitgebreid. Eerst in 1964, direct links naast de ingang op nr. 229, twee lagen hoog en vervolgens in 1968, een veel grotere uitbreiding voor een showroom naar een ontwerp van Architectenburo J.G Mulders. Links van de eerdere uitbreiding, één laag helemaal glas en daarboven één blinde laag met alleen gevel. In 1999 kwam er een supermarkt in waarna deze blinde gevel boven de voormalige showroom verwijderd is.

Korvelseweg 239-237

Dan is het fraaie pand op nr. 237 aan de beurt. Het bouwarchief laat er niets van los. We denken dat het pand van rond 1920 dateert: eenlaags met mansardekap, met boven de geprofileerde kroonlijst een trapgeveltje en een dakkapel en beneden over de hele breedte van het pand een etalage met een doorlopende strook bovenlicht met mooi gekleurd glas- in- lood met in het midden van de etalage een teruggelegen winkel deur.

'Hoed en Hoed', heet de winkel, niets aan duidelijkheid te wensen overlatend. Zo was de situatie tot voor kort. Maar ook hier hebben vindingrijke personen toegeslagen. Het trapgeveltje is opnieuw opgebouwd en van zijn halfronde deur ontdaan. Het ronde poortje werd vervangen door een fantasieloos vierkant kozijn. De dakkapel er naast werd vervangen door een tweeverdiepingen hoge dakopbouw.

Van pand 239 valt te vertellen dat in 1932 de NV Wollenstoffenfabriek Gebr. Diepen de bouwkundige Frans Jongen hier een nieuw winkelpui in liet zetten en dat vervolgens in 1937 dezelfde eigenaar door architect Jan Robben de gevel liet optrekken. Weet iemand nog wat Diepen in deze winkel verkocht? Wollenstoffen waarschijnlijk. De derde laag is er in 2019 op gekomen toen het pand met 2 appartementen werd uitgebreid. De winkelpui van 1932 heeft nog steeds de bovenlichten van toen.

Het oudste document van nr. 241 is van 1929 toen weduwe B. Biemans haar privaat liet aansluiten op de riolering. In 1933 liet Fr. J. Ten Berge, koopman, zijn woning met zadeldak verhogen en verbouwen tot winkelhuis. Op de verdieping kreeg de gevel van bouwkundige F. Jongen zes identieke ramen. In 1970 kreeg het pand een derde bouwlaag en kwam er een restaurantbestemming. In 1986 kregen de gevels op de tweede en derde bouwlaag het huidige aanzicht.

Korvelseweg 243-253

Nr. 243 is een winkelhuis ontworpen door Architectenburo Ing. Frits Dansen uit De Moer, gebouwd in 1975.

Bij de panden 245 en 249 kunnen we het volgende vermelden. In 931 heeft houtwarenfabrikant de drie woningen 243, 245 en 247 verbouwd tot één winkelhuis. In 1937 krijgen 245 en 247 die als één winkel functioneerden een tweede bouwlaag. In 1977 wordt nr. 249 erbij betrokken. Daarna is met veel verf geprobeerd de verschillende panden een eenheid te laten uitstralen. Dat is wellicht gelukt maar enigszins ten koste van de architectuur.

Nr. 249, 251 en 253 hebben in 1939 in opdracht van de Firma M. Heerkens een aansluiting op de riolering gekregen. In 1960 zijn nr. 249 en 251 een laag omhoog gegaan. In 1993 heeft nr. 252 zijn huidige gevel gekregen.

Korvelseweg 255-261

Nr. 255, het pand van fotograaf Frans van Aarle was een heel fraai oud pand toen in 1955 Van Aarle architect Frans Ruts in de hand nam om er een moderne gevel voor te zetten. Ook hier heeft aandacht trekkende reclame het zicht op de kwaliteit van de gevel weggenomen.

De gevel van nr. 257 is een ontwerp van Bart Kerkhofs en dateert van 2010. Ook dit pand kent een lange geschiedenis. In 1920 maakt Wed. A. Smits van twee woningen (257 en 255) tijdelijk één woning. In 1942 maakt manufacturer L. van Bladel van de woning een winkelhuis. In 1946 krijgt deze eenlaagse winkel een tweede bouwlaag. In 1965 wordt de etalage gemoderniseerd door K. Gaillard. In 1979 komt er vuurwerk in de winkel.

Ook bij het volgende pand, nr. 259 kom ik de naam van Gaillard tegen. Hier gaat de gevel in 1962 omhoog maar de bouw van de derde bouwlaag ben ik in het archief niet tegen gekomen.

Op nr. 261 kom ik in 1909 een groot herenhuis tegen, twee lagen hoog met zolderverdieping, op naam van A. van de Hout. Nu is het hier aan de Korvelseweg nog slechts een hardglazen deur die leidt naar een onzichtbare bebouwing op het achterterrein, o.a. naar het in 1950 door K. Gaillard van Bladel gebouwde atelier en magazijn waarvan we de twee laag hoge west gevel nog steeds zien, de hoek om, in de Diepenstraat. De architectuur van dit gebouwtje is van P.M.J. Wayers.

Korvelseweg 263

Dan eindigen we aan deze kant met lelijkheid: de platte doos op de hoek, nr. 263. Robben was de architect, in 1974, in het decennium van de nieuwe lelijkheid. Gaillard Verhuur-maatschappij B.V. was de opdrachtgever, een winkel met magazijn.

Diepenstr 116a

We gaan rechtsaf de Diepenstraat in en zien daar als eerste het net al aangekondigde atelier van Gaillard geheel in de oorspronkelijke staat van 1950, nr. 116.

Diepenstr 108-90

We lopen langs een drietal garages passeren het eerder beschreven gebouw Nieuwe Stede steken de Capucijnenstraat over totdat we Diepenstraat 108 zien, het eerste huis van een rij van 13 woningen 108 tm nr. 84 die in 1935 in opdracht van rijwielhandelaar A. de Kort gebouwd zijn. De namen van de architecten kan ik niet goed lezen maar ik lees als eerste Machen en vervolgens een naam die met een L.. begint. Eenvoudige huizen, Nr. 96 heeft weliswaar niet de originele raamprofielen maar we zien daar wel de oorspronkelijke raamindeling.

Na nr. 84 gaan we rechtsaf de Haverhof in en lopen daar in eerste instantie rechtdoor, voorbij de grote plataan gaan dan rechts een straatje in.

Haverhof 1-5

Haverhof 6-11

Hier zien we in totaal 11 woningen die in 1983 gebouwd zijn in opdracht van Publieke Werken naar een ontwerp van Buro voor architectuur Pieter Ghering BNA, links Haverhof 1tm 5 en terug 6 tm 11.

Eenvoudige woningen, zonder poespas, merkwaardig gesitueerd.

Diepenstr 80-78

Op de terugweg zien we rechts van de plataan een woningbouwplan dat hier in 2001 is gerealiseerd in opdracht van Detrium Projecten B.V. uit Apeldoorn, 10 woningen en 11 appartementen, Diepenstraat 74a, 74b, 76a, 76b, 78a, 78b, 80 a tm 80d en Haverhof 12 tm 21. Het ontwerp is van Architectenburo Henk Bulter uit Den Bosch. De woningen op de begane grond hebben aan de straatzijde schuttingen gekregen die in hun ongeverfde

situatie een erg schrale indruk maken. Met wat groen zouden hier nog wonderen verricht kunnen worden. We maken van het openbare terrein van de gehele **Haverhof** een **verbeterpunt**. We gaan tussen de twee huizenblokken van Bulter terug naar de Diepenstraat en zien daar dat de parkerende auto's het beste stukje grond in beslag hebben genomen, zelfs overdekt.

Diepenstr 72-66

Dan is Diepenstraat 72 tm 66 aan de beurt, een rijtje van vier woningen van het inmiddels bekende soort. Hurkmans, KOVOS en Publieke Werken zijn de namen die er bij horen. 1986 is het bouwjaar. Deze keer geen kleurrijke maar eerder kleurloze gevels.

Diepenstr 64-62a

Nr. 64 is in 1927 gebouwd en al meteen in twee lagen. Fabrieksarbeider J. Pulskens gaf opdracht en timmerman W. Havermans tekende de woning. De veelruits bovenlichten zijn uit de ramen verdwenen.

Nr. 62 en 62a zijn woningwetwoningen die in 1984 in opdracht van Publieke Werken gebouwd zijn. Het ontwerp is van Peter de Rooij uit Diessen.

Dan passeren we een garage en wat bergingen en steken de Meelstraat over. De rechterzijde kunnen we tot aan de Akkerstraat snel passeren want die hebben we al eerder vandaag uitgebreid behandeld.

Diepenstr 28

Pas bij het hoekhuis op nr. 28 staan we stil. En dat stil staan is hier echt de moeite waard.

Diepenstr 24-6

Diepenstr 16-6

Diepenstr 8-6

8-6 D

Want hier heeft in 1911 architect F.C. de Beer in opdracht van Adr. de Visser een monumentale rij (nr. 6 tm 28) woningen laten bouwen die culmineert in een hoekwoning met een halfronde voordeur op de afgesloten hoek die bekroond wordt door een topgevel met een tweezijdige erker die afgedekt wordt door een schilddak met een royaal overstek. Twee grote halfronde ramen met veelruits bovenlichten maken de fraaie uitstraling compleet. Ook de woningen in de rij kennen hun hoogtepunten, ook letterlijk, met twee getoogde topgevels boven de voordeuren van 22 en 24 en 6 en 8, waarbij de voordeuren van 6 en 8 een portiek gekregen hebben. En of dat nog niet voldoende was werden ook de woningen van 16 en 14 van een topgevel voorzien. Het platte dak was aanvankelijk nog voorzien van een timpaan. De rij kent vijf lage poorten voor evenzovele achterommen en die poorten worden weer bekroond door vijf veelruits ovale oeil de boefs. In 1956 zijn de dakkapellen wat versoberd en wat vergroot. Hiervoor werd door de toenmalige eigenaar De Vereniging van Paters Missionarissen van Het Heilig Hart Architectenbureau de Beer weer ingeschakeld. In 1977 heeft de eigenaar van nr. 18 architect van Hest uit Hilvarenbeek een tekening laten maken waarbij de twee smalle hoge woonkamer ramen verlaagd en verbreed werden tot één raam. Bij nr. 20, 18, 14, 10 en 6 is deze wijziging gerealiseerd. We zetten de hele rij met stip op onze **HI**lijst.

We passeren de Haverhof, een straat waar slechts bergingen garages en moestuinen op uitkomen.

Diepenstr 4-2

Dan lopen we langs de in 1918 door het Bestuur van Missiehuis opgerichte monumentale schansmuur die de kloostertuin moest omheinen en later ook het

hoogspanningsgebouw dat op nr. 2, op de hoek met de Bredaseweg in 1922 hier gesitueerd werd door de Directeur van het Gemeentelijk Gas- en Electriciteitsbedrijf. We gaan rechtsaf de Bredaseweg op. De schansmuur loopt hier nog meters door.

Bredaseweg 204

Daarachter oude beuken die de leeftijd zullen hebben van het achterliggende klooster op nr. 204.

Aan dit klooster van de Rooi Harten hebben wij een moNument van de week gewijd, nr. 166, dat ik hier graag citeer:

Dit Rijksmonument is tussen 1896 en 1899 gebouwd naar een ontwerp van de architecten H. en A.G. de Beer en vertoont elementen van neogotiek en chaletstijl. Het werd ook wel het Missiehuis genoemd, van hieruit gingen de missionarissen naar hun missiegebieden overal in de wereld.

Het is een hoog tweelaags gebouw met souterrain en een groot leien dak met dakkapellen opgetrokken in rode baksteen. De gevel is horizontaal geled door stroken siermetselwerk en verticaal geled door twee hoekrisalieten. De hoofdingang bevindt zich in de verhoogde middenrisaliet. Deze bouwmassa steekt boven het dak uit en heeft zelf een betimmerde topgevel met leien wolfsdak. Onder die topgevel in de spitsboog zien we een natuurstenen hoog reliëf, gemaakt door L. Petit en T. van Eindhoven naar een ontwerp van F. de Beer. Het werd in 1930 onthuld toen de kloosterorde M.S.C., opgericht in 1854 in Frankrijk 50 jaar in Tilburg gevestigd was. Boven de monumentale voordeur zien we een glas-in-loodraam met in het midden een rood hart.

Recent is het hoofdgebouw gerestaureerd. Daarin zitten nu allerlei bedrijfjes en restaurant Monarh. De kapel is al eerder als moNument, nr. 44 beschreven. De zijvleugels uit de jaren 30 en 50 van de twintigste eeuw, die geen onderdeel uitmaken van het rijksmonument, zijn gesloopt. De stallen zijn wel opgeknapt. Ook van de voormalige drukkerij is een woning gemaakt. In de kloostertuin zijn veel woningen gebouwd.

Ook het moNument van de kapel (nr. 44) reproduceren wij hier.

Kapel De Rooi Harten V

De kapel is onderdeel van het Klooster van de congregatie van de Missionarissen van het Heilig Hart. Het 'Missiehuis van 'De Rooi Harten' zoals het klooster genoemd wordt, is inclusief deze kapel en de kloostermuur beschermd als rijksmonument. De neogotische kapel van het Heilig Hart werd ingezegend in 1897. Architect A.G. de Beer (1844-1898) maakte, samen met de beroemde Nederlandse architect Pierre J.H. Cuypers (1827-1921), het ontwerp en had de leiding bij de bouw.

De kapel was oorspronkelijk bedoeld als openbare kapel met een ingang aan de straatkant. Maar het bisdom verzette zich tegen het openbare gebruik en het ontwerp werd veranderd. De kapel werd met een derde deel ingekort en, verscholen achter het missiehuis, op de eerste verdieping gebouwd. Het koor is daardoor in verhouding met het schip groot en heeft een kathedraalachtige allure. De kooromgang is magnifiek gelaagd en doet met de vier straalkapellen en sacristie denken aan de Franse hooggotiek. Het schip is eenbeukig. Kenmerken van Cuypers, zoals het gebruik van onbewerkte baksteen, de met verf gekleurde rand langs het gewelf met kruisribben, de imitatie van natuursteen door middel van bepleistering, zijn allen in de kapel te vinden. De kerk is kleurrijk beschilderd door Alphons Damen. Het Heilig Hartbeeld neemt, in het licht gezet door omringende vensters, een prominente plaats in boven het hoogaltaar (Van der Geld). Het originele smeedijzeren koorhek is van Braat en de kruiswegstaties (1923) zijn van Wijnand Geraedts.

Bij een eerder bezoek aan dit klooster in 2012 hadden we al geconcludeerd dat de sloop van de twee later gebouwde vleugels zou betekenen dat het echte monument beter in het zicht zou komen en dat is een conclusie die nog steeds overeind gebleven is.

Rooi Hartenpark

Rooi Hartenpark 1-4

Rooi Hartenpark 9-5

Rooi Hartenpark 16-12

Rooi Hartenpark 28-23

Rooi Hartenpark 45-32

Inmiddels is de tuin, het Rooihartenpark bebouwd met woningen in een intensiteit die ons tegenvalt. In opdracht van Van der Weegen Bouwontwikkeling en DAT Architecten zijn rond 2015 maar liefst 55 woningen in het Rooi Hartenpark gerealiseerd: nr. 1 tm 9, 12 tm 16, 18 tm 58.

Rooi Harten kerkhof

Het kerkhofje van de paters is wat in de verdrukking gekomen.

Ik citeer hier het verslag dat we in 2012 maakten van het bezoek aan deze plek:

Ook hebben we het kerkhofje links achter in de tuin bezocht en daar de graven van heerom Woudenberg (oom van Ton) en twee heeromen Bedaux aangetroffen. Een hoge groene haag met daarin opgenomen een kapel omzomen het kerkhofje. De paters mogen er nog zeker twintig jaar blijven liggen is bij de verkoop van het klooster bedongen. Van de tuin is niets overgebleven, één grote kale vlakte. Tegen de Diepenstraat staat nog een rij levensgrote beuken.

De heeromen hebben dus nog tien jaar te gaan . . .Hopelijk houdt de plek daarna zijn rustige bestemming.

Bredaseweg 202b

We verlaten het park en vervolgen de Bredaseweg. Eerst zien we nog een stukje verhoogde kloostermuur met daarin eerst een deur naar een ruimte van de Energiebedrijven en dan een deur met een huisnummer ernaast: 201b. Hier zien we de voordeur van de in 2015 tot loftwoning verbouwde drukkerij die hoorde bij het Missiehuis. Het oorspronkelijke drukkerijgebouw, een ontwerp van F. C de Beer is in 1926 opgericht. De verbouwing is een ontwerp van Ontwerplab, een bureau dat we vandaag al eerder tegenkwamen. Nog vermeldenswaard is dat achter deze drukkerij zich al in 1926 een smederij bevond, ook behorend bij het Missiehuis.

Bredaseweg 202

We vervolgen met nr. 202. Daar zat aanvankelijk nr. 202 bij tot 1965 toen er op de begane grond één grote winkelruimte ontstond. M. Kruijssen was toen eigenaar. De panden zijn nog van vóór 1900. In 1911 zijn in opdracht van bakker G. Brokken de woningen verbouwd tot twee winkelhuizen. In 1956 heeft architect F.P.J. Ruts in opdracht van A.J. Kruijssen-Brugmans de twee dakkapellen in drie veranderd en op de begane grond rechts de drie grote etalageramen ontworpen. Nog mooie negentiende eeuwse topgevels met geelgroene tegelversiering.

Bredaseweg 196-192

Nr. 198 en 196 zijn in 1930 als tweekapper gebouwd in opdracht van A.W. Mutsaers, confectiehandelaar. Het ontwerp is van A.A.C.J. de Chêne. Nr. 198 is in opdracht van André Kerstens in 1960 verbouwd tot winkelhuis, met slijterij. In 1987 toen Kerstens al vertrokken was heeft de winkel een luifel gekregen. Het zijn relatief hoge panden: drielaags.

Dan volgt nr. 194. Dit pand is vóór 1900 eenlaags begonnen, met zadeldak. In 1911 is het door G. Mutsaers, van beroep reiziger, verbouwd. In 1929 heeft het pand een tweede bouwlaag en een mansardekap gekregen. Het woonkamerraam is later kaal gemaakt. Ook nr. 192 is van vóór 1900 en nog steeds eenlaags en ook met zadeldak. Het pand heeft in 1959 van architect Jan Robben de huidige gevel gekregen. De voordeur is van links naar rechts verhuisd en het smalle hoge raam aan de rechterkant is vervangen door een groot raam links. Ook werd het kleine dakvenster vervangen door een volwassen dakkapel.

Bredaseweg 190-186

Nr. 190 en 188 waren twee eenlaagse huizen met mansardekap van omstreeks 1900. Arbeider A. van Rosendaal bewoonde nr. 190 in 1920 toen hij zijn woning intern verbouwde. In 1961 heeft dit huis zijn tweede bouwlaag en de huidige gevel gekregen. Het raam van de woonkamer is kaal gemaakt. Ook nr. 188 kreeg een interne opknopbeurt in 1920. Hier was bankwerker B. J. van Beurden de bewoner. Hier werd de gevel in 1967 verhoogd. J.A.P. Spijkers uit Goirle was de architect. Ook hier is de indeling uit het woonkamerraam gehaald.

De gevel van nr. 186 is in 1922 gewijzigd. Het raam rechts van de voordeur dat hetzelfde was als het raam links ervan werd vervangen door het fraaie raam dat we nu zien. Hovers tekende het raam en 'Gez. Mutsaers' was opdrachtgever. Door het schilderen van

de gevel is de baksteenversiering onder de kroonlijst slecht zichtbaar. De dakkapellen lijken nog origineel te zijn.

Bredaseweg 180-184

Nr. 184 is in 1970 gebouwd in drie lagen naar een ontwerp van J.A.P. Spijkers. Er stond op die plek een eenlaags huis met mansardekap. Netjes.

Ook nr. 182 is uiteindelijk drie lagen hoog geworden. Hier is de eerste verhoging in 1918 gerealiseerd toen stratenmaker L. Gijsbers zijn zadeldak verhoogde tot mansardedak. vervolgens kreeg het pand in 1968 zijn tweede laag met daarboven de conventionele schuine kap en die kreeg in 2002 een steile wand voorzien van twee ramen en een leibekleding.

Nr. 180 is in 1925 van een eenlaagse woning met zadeldak met drie ramen en een voordeur in de gevel verhoogd met een tweede laag in opdracht van L. Gijsbers. Het kreeg toen ook al een schilddak. Ook de twee poorten links en rechts van het huis vielen toen al op. In 1979 is de gevel grondig veranderd. De architectuur is van Architectenburo GT. De twee poorten zien we nog steeds in de gevel.

Bredaseweg 178a

Dan is 178a aan de beurt. Dit huis is in 1925 opgericht, ineens in twee lagen, in opdracht van J.H. Sebrechts en naar een ontwerp van J. Bongartz. De woonkamer had aanvankelijk twee smalle ramen. Die zijn in 1962 veranderd in één groot raam.

Bredaseweg 176-178

176

Het bestaan van de panden **nr. 178 en 176** staat sinds enige tijd ter discussie. De eigenaar wil ze slopen en vervangen door nieuwbouw die meer inhoud heeft dan de bestaande panden en de Heemkundekring en de burens gaan alleen met nieuwbouw akkoord als die de contouren van het gebouw intact laat. Het gaat om negentiende-eeuwse eenlaagse weverswoningen met zadeldak. In het archief is het oudste document dat ik aantref op nr. 176 een vergunning voor het onderschieten van het pannendak met riet, op naam van Cornelia van Helvert in 1915. In 1921 krijgt aannemer A. van Oosterhout vergunning om achter op het terrein een loods te bouwen. Deze van Oosterhout blijft lange tijd (nog steeds?) eigenaar. De voorgevel van de panden is wit gestuukt. Nr. 178 heeft een zesruits raam en nr. 176 heeft twee T-vensters. Alle ramen zijn voorzien van luiken. Het dak van nr. 178 ligt rechts tegen een tuitgevel aan. Deze is afgedekt met een rollaag. Donkergrijze hollandse pannen en twee kleine dakvensters bedekken de kap. We zetten de huizen op onze **HI**lijst.

Bredaseweg 174

Ook het volgende pand, **nr. 174**, verdient daar een plaats op. Eentje met stip. Het is een voor Tilburg bijna uniek type huis, een vrijstaand huis met mansardekap met op de hoek een torentje met een 'doorgezakt' tentdak met ruim overstek waaronder fraaie houten wit geschilderde klossen. Het is voor zover wij kunnen zien buiten en ook binnen geheel oorspronkelijk zoals het gebouwd werd in 1907, in opdracht van 'kinderen de Haase' naar een ontwerp van J.J. Haarselhorst. De kinderen de Haase waren we al eerder tegengekomen, om de hoek in de Klaverstraat op nr. 7 tm 1, ook samen met Haarselhorst. In 1914 wordt in opdracht van dienstbode Johanna Laurijsen een serre aangebouwd. In 1969 kom ik de naam van A. Nollen uit Den Bosch tegen als eigenaar. Hij laat aan de achterkant van het huis een vluchtweg aanleggen. Is hij de Nollen van het

'Nollen-syndicaat'? In de jaren zeventig wordt onze collega stadsverkenner Ad de nieuwe eigenaar en houdt het prachtige pand in de steeds ouder wordende oorspronkelijke staat.

Bredaseweg 172

We gaan naar het laatste pand van vandaag, nr. 172, gebouwd in 1952 in opdracht van koopman P. van Gorkom naar een ontwerp van Arn. C. van Poppel. Verzorgde architectuur uit de wederopbouwtijd.

We hebben vandaag veel gezien, vooral veel kleinschaligheid.

GB 24 11 23